

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo
se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.

Upravišтво
Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto

9.40 K.

za pol leta 4.70 K.

Pozamezna štev. 18 vin.

SREČNO NOVO LETO!

Nov koledar pribijemo na zid in pisalni papir označimo z novo letnico. Označenje dneva se je zopet precej premenilo in nas spominja, da čas neizprosno sledi naravnemu zakonu, brez počitka. Čeprav opazujemo v življenju vsakovrstnih reakcij. Sekunda se spopolnjuje sekundo v minuto, minuta z minuto v uro, ure v dni, dnevi v mesece, meseci v leta in stoletja, vse hiti, hiti naprej, brez ozira nazaj, nasproti novi bodočnosti, novim časom.

Prestopamo prag novega leta in navada zahteva, da je pozdravimo, da ob njegovem nastopu želimo sreče. Ravno ta duševno revna navadapa zahteva, da se ozremo tudi na preteklo leto, kar seveda ni posebno utemeljeno.

Tokrat ni težko ugoditi navadi, in zgodilo se bo v polni meri v najrazličnejših člankih, ki bodo peli slavo vsemu mogočemu in nemogočemu. Obupen položaj države, od dne do dne naraščajoča druginja, napredujoča kriza, sploh vse pošasti državnega življenja, ki so neprestano plašile na državnem obzoru, vse je zginito. Diskreditirana tovarna postav, ki je služila v zadnjih časih le zasmehu bednega ljudstva, je postala kar čez noč oni nadepoln angelj rešenik vseh obupanih. Novo življenje vstaja z novim letom in če vsa znamenja ne varajo, potem smemo res upati, da vendar končno tudi Avstrija vstopi v koncert modernih držav, ker bo odslej morda vendar sprejemala svoje postave iz naročja parlamenta, voljenega na podlagi splošne in enake volilne pravice in ne več po milosti starikavega š 14.

Vse politično zrelo prebivalstvo se veseli tega noveletnega darila in tudi mi socialni demokratje ne zaostajamo, tem manj, ker smo bili stvarno zelo angažirani pri vsej zadevi in ni v najmanjši meri zasluga naših zastopnikov, da je postal avstrijski parlament, res zastopstvo ljudstva. Dobro sicer vemo, da bodo meščanske stranke uporabile nov položaj za to, da obkrožijo socialno demokracijo; vzlic temu se pa veselimo, ker nas zgodovina uči, da je vendar vzlic vsem zaprekam bodočnost naša. Zaradi tega je tudi naše veselje v novem letu ravno tako odkritosrečno in nič manjodkritosrečno so naša voščila.

Veliko posimizma se bo produciralo po predalih časopisja in tudi sladkovodene lirike ne bo manjkalo, in kadar bodo narodi in razredi srečno vse povžili, kar jim je namenjenega, potem bodo imeli tudi zdravniki, vsaj v teh dneh, precej posla. Kar se lahko reče zadnjega grudna ali prvega prosinca, to bi se lahko reklo tudi vsak drugi dan,

če bi ne bila ravno oblika veliko višja kakor vsebina. Pripoznati se pa mora, da so ljudje veliko dostopnejši za koledarčne »povode«. Kakor za vsakdanje življenje in zato je ravno novo leto najpripravnejše za vprašanje:

KAKO STOJIMO?

Optimizem ali pesimizem? Utajiti se ne da, da vsebuje pogled na okoli veliko več nadomorečega kakor nadospodbudljivega, če se ne potrudimo si stvar tudi nekoliko pod površem ogledati. Ravno naša brezprimerna domovina nam nudi tako prikladno podlago za pesimizem. Žalostnejših političnih razmer sploh ne morejo biti, nego so pri nas. Kdo je pač toliko star, ki bi se mogel domisliti noveletnega razmišljanja brez narodnostnih preprirov? Žalostna je pesem vzlic njeni starosti. Ljudje, ki se prepirajo, niso postali prav nič pametnejši in tisti, ki bi jih naj pomirili, nič modrejši; narasla je le norost in neumosti uganjajočih in brezmišelnost mir posredujočih.

Napredovala je slepota za vse, kar je izven narodnostnih preprirov in pohabljen je vse, kar nal bi vspevalo če naj bi bilo življenje več kakor navadna avtomatična igra. Stara, zgodovinska država, Avstrija, se trudi na vse načine, da ostane v krogu vevlasti; velik svet držav je pa že davno pozabil, se ozirati na take napore in iz te zgodovinske države je postala brezpomembna tolpa statistik. Velikansko je napredoval kapitalizem v Evropi in Ameriki; avstrijska industrija se pa krmi s premijami in z brezprimernimi colninami, kakor z kratkovidnim nasprotstvom proti vsaki socialni reformi. Avstrijska buržoarja se peha za brepomembno plemstvo in prepušča svoja mesta prevzetnemu, anarhokronističnemu fenzalizmu. Nikjer ni opaziti resnega napredka v gospodarskem življenju in ker primanjkuje gnotne podlage, se tudi duševno življenje ne more razvijati in je narodna izobrazba nezadostna, veda vezana in umetnosti pritisnjene ob tla. Položaj narodovih množic se lahko označi z eno samo besedo: Beda. Ravno sedanja zima nam to strašno predodčuje. Živila so dosegla strašno višino cen, kar posebno občutijo brezposelni. Za delujočimi stoji cela armada brezposelnih, ki si žele kosček kruha kakor najdražjo slaščico. Mraz otrplja vse dele telesa in kurilnih potrebščin za peč ni, gorke obleke ni, da, dostikrat niti skromne strehe. Srce in oko človeku utriplje, če vidi nedolžne otročice, ki hite v šolo gladni in pomanjkljivo oblečeni.

Za vse delavne sloje velevažno vprašanje socialnega zavarovanja, čaka še danes rešitve.

Samo ena rastlina je, ki pri nas vspeva raste in se širi ter postaja debela in ra košna. To je klerikalizem. Po vsej državi vzdiguje svojo glavo, v nekaterih krajih ponosnejše, v drugih ponižnejše, povsodi pa v nadi na dobiček. Čez vsaki kaos se širi tema in zato upajo črne moči, da njih čas tudi v Avstriji prihaja, v oni Avstriji, iz katere rimski duh sploh nikoli ni zginil. V glavnem in stolnem mestu si je prisvojil vlado in kar je kupljivega je pokupil. Sedaj steza svoje kremplje še po šoli, katere je v posameznih kronovinah že popolnoma podjarmil. Vlada ga pri tem stremljenju z vso brezobzirnostjo podpira.

V krizi je političen položaj države, v krizi je gospodarstvo in v krizi se muči vse duševno življenje.

Ostanimo rajše v ožjem našem železničarskem krogu: Kaj naj si žele železničarji za novo leto? Naj li zberemo vso ono bedo, ki nas je v pretečenem in v vseh prejšnjih letih mučila in ki tudi danes še vedno tarna napram gluhim ušesom?

Kako naj pišemo občutljivo pa vendar resnično o izkoriščanju železničarjev, o njih nezadostni plači, o njih moči in o službenih razmerah, ki uničujejo zdravje, o nepovoljnem pravovarstvu, o nezadostni bolnišni in starostni preskrbi, o strašnih vplivih in učinkih druginje? Ali morda v nasprotstvih med posameznimi kategorijami, o stanovski domišljiji, o klečeplastvu, v denuncijanstvu, v ignoranci in utopijah?

Če vse to opazujemo, potem bi prav lahko zgubili vse veselje do življenja. Z glasnim zaničevanjem bi se človek lahko smejal, če se sliši širokoustne besede o kulturi našega stoletja, o humaniteti naše dobe, o civilizaciji, o socialnih skrbih, altruizmu in idealnih posestih. Divje misli na norostno uničevanje se nam usiljujejo, in sanje o večnem počitku in o odreševalnem samomoru nas obdajajo.

V takih trenutkih določeni oddelki časovne mere, res dobro vplivajo. Naravnost okrepevalno je, postati nekoliko sredi dela, ki podjarmlja vse misli, in oprostiti možgane od službenih težav ter za trenotek pogledati na okolu. Vzlic vsem težnjam duševne in gnotne bede, vendar spomini na preteklo dobro in ugodno vplivajo. V takih časih se naš duh zopet povspne, samozavest povrne se v nas in prežene malenkostne dvome in strah. Potem spoznamo, da nova leta niso časovni skoki, temveč da enakomerno tekó iz noči zadnjega grudna na prvi prosinec kakor vsak drugi dan, da pa vedno teko, vedno novo vstvarjajo in vedno pospešujejo napredek.

Gotovo je v okrožju otožno in prazno, vemo pa, da nobena sedanost ni tako obkoljena, da ne bi dopuščala primerjanja s preteklostjo, ki nam omogočuje brati iz nje bodočnost. Povsod vidimo slabost, pogrezovanje, opešanje in umrljivost; če pa polagamo uho na zemljo, tedaj čujemo isto novo življenje, ki stremi na svetlo, ki hoče razcveteti in vspevati. Stare podobe se lomijo in razpadajo, zato se pa snujejo nove. V naročju starega časa, vzraščajo nov, lep, krepek čas. Po trhlenem starem svetu koraka zmagonosno jasnega in svetlega čela oznanjevalec novega sveta: »Socijalizem«. Na trdi, gmotni podlagi postavlja svoje molišče ki združuje lepoto, materijo in duh v spopolnjenje človeštva.

Da razvoj koraka nasproti popolnitvi, je gotovo. Skromni so bili začetki socijalizma, slabotno, zaničevano, in nesvesto svoje naloge je bilo delavstvo, njega nositelj. Ker je pa bila postava, ki ga je rodila železna, zato je vspeval v viharjih in zimi, kakor palma v solčni Arabiji. In v splošni zmešnjavi je danes edini, ki predstavlja trdnost in čistost, edini, kateremu se prijazno nasproti smehljajo prihodnost.

Socijalizem je dobrotnik človeštva, kajti gmotno zadovoljstvo je predpogoj vsega vzvišenga, plemenitega in lepega, po čemer stremi človeštvo.

Socijalizem je duh, kajti izšel je iz vede in mora tudi vstvarjati in pospeševati vedo.

Socijalizem je umetnost, kajti le prosti čas bo res svobodnega človeka privedel do ciljev, ki so onstran vsakdanjih potrebščin.

Socijalizem je ljubezen, ker v njegovem okrožju glede medsebojnih razmer človeštva, vprašanje, po denarju, po zvezah, po karijeri, ne more biti vplivno.

Socijalizem je vez narodov in narodnostnega miru, ker vspodbuja zanimanje duhov in kulture in jih odvrača od koristi posedujočih.

Socijalizem je mir, ker odpravlja ekonomične vzroke organiziranega morjenja množic.

Socijalizem je božanstvo, ker on bo na novem svetu ustvaril tudi nove ljudi, dal jim bo novih razmer, ki bodo onemogočile duševno in telesno pohabljenje, sistemizirano poneumljevanje, degeneracijo, samomor, zločin, prostitucijo.

In socijalizem koraka od novega leta do novega leta. V vseh državah narašča njegova armada. Razredna samozavest delavstva se ojačuje v Nemčiji in Franciji, v Rusiji in na Japonskem, v deželah starega kapitalizma, kakor v onih novega sveta. V zakonodajnih zastopih narašča njegov vpliv. Ker narašča zastopstvo delavstva, narašča organizacije, boji med starim in novim svetovnim nazorom se poglobljejo in že se kažejo njih posledice. Temeljna misel praktičnega socijalizma, organizacija, pridobiva od dne do dne več veljave; organizira se delavstvo, srednji stan, kapitalisti, to se pravi: razredi se konsolidujejo in vstopajo v areno. Že se kažejo v megli skupine ki bodo bile zadnji boj.

Misel socijalizma, ki jo je ustvaril kapitalizem, se uveljavlja čeprav vtelesenje še ne odgovarja tlom, iz katerih je vzrastla. Karteli in trusti, politične stranke, ki kažejo svoj gospodarski značaj, največji nasprotniki socijalizma, razorujejo vendar ledino in so prvoboriteli embrijoničnih, novih slik, katere nevede, da, celo proti svoji volji pospešujejo ravno tako kakor pospešujejo strokovne zveze, politične organizacije in gospodarske zveze delavstva. Podržavljevanje in komuniziranje prometnih sredstev, razsvetljave in drugih enakih stvari, pomenja pohod na potu k socijalizmu. Delavska varstvena zakonodaja, — ki seveda ne odgovarja idealom delavstva, — je vendar praktična posledica socijalistične teorije. Zena se zbujajo iz tisočletnega spanja in akoravno so še zelo vidni na njej znaki meščanske družbe, bo vendar prešel nje emancipacijski boj prej ali slej v socijalizem. Dobrodelne smeri se pojavljajo

seveda dostikrat le zaradi častihlepnosti in ker je danes to moderno. Vendar pa dokazujejo, da se začenja probujati socijalna vest. Parlamentarne in izvenparlamentarne zveze, se snujejo proti vojski; kažejo nepoznanje ekonomične gonilne moči, pa vendar govoré o preobratu v človeški notrajnosti, o naraščajočem gnjusu proti moritvi množic in pripravljajo svobodo za globoke poseganje v stvari, katerih konec je socijalizem. Ljudstvo zahteva izobrazbe in črnim močem delavstvo odločno zastavlja pot...

Nadepolne slike se nam kažejo pred očmi in neprijetno izginjajo. Seveda, — novo leto delavnega ljudstva še ni tu. Odvisno je pa od človeškega dela, da njegov prihod pospešimo. Star pregovor, da je vsak sam svoje sreče kovač, je še v veljavi; seveda ne velja več v starem smislu. Človek pa lahko postane kovač svoje sreče, če izpozna zapovedi novega časa in se po njih ravna. Prepričujoč, glasen in čist je jezik časa. Postanite kovači, da bodete lahko srečo kovali; postanite veliki in močni, kajti velikost in moč je organizacija. Vršite svoje naloge: napravite iz stotisoč železničarjev, železničarstvo, iz milijonov delavcev delavstvo; združite roke v eno roko in duhove v en duh!

In novo leto je vaše.

Socijalna beda in delavski boji.

VI.

(Dalje.)

V civilizirani državi se ne čuti nobeden dolžnega, pomagati revežu; nasprotno, izkorišča se njegovo bedo, v svrhu pridobitev gospodarskih ugodnosti. Samo na ta način je bilo mogoče, da je ljudstvo moderne države razdeljeno v tri plasti, katere med seboj nimajo prav nič skupnega. Na vrhuncu mala, kamenita in zato močna plast nisko doli pa široka, globoka in vzrahkana, ki pa počasi okamnjuje. Med tema pa leži tretja, luknjičasta in zdrobljujoča. Bogata in sita buržoazija s predpravicami opremljena, vladujoča, v kateri se vsak član meri po obsegu denarnega žaklja, proletarijat, za to ustvarjajoč, na duši in telesu nazadujoč in pohabljen, vedno med ubožno hišo, kriminalom, bolnico in pokopališčem, jednak čredi, ki se jo šteje po glavah oziroma rokah; malomeščanstvo, deloma popivajoče, deloma se na vse kriplje proletariziranju braneče.

Najbolj pa tlači v Avstriji delavno ljudstvo težka roka veleposestva, ki najmanj dela. To je pravi znak kapitalistične države, da ima namreč največjo moč, tisti, ki najmanj dela. Kakor polip stezajo svoje kremplje po državi in izsesavajo maloposest. Spreminjajo kmetijstva v lovišča, zmanjšujejo dohodke zemlje in živinorejstva, in provzročajo s tem ljudstvu veliko škodo. Bogatijo potom kupčijskih pedjetij, vsedajo se vsa najupljivjša in mastno plačana mesta, dajejo ustavi kakor upravi smer in obdajajo vse svoje privilegije z nepreskočnim jarkom. Njih naravni zavezniki so veleindustrija. Dasi se nevidezno prikazujejo zavistne in nezaupljive. Moč slednjih je enostranska, toraj tudi manjša; poleg tega je tudi še mlajšega pokolenja in zato imajo tudi manj podedovanih predprav. V boju proti neposedujočem ljudskem razredu so pa popolnoma enakih misli. Tej koaliciji stoji nasproti neizobražen, zadolžen kmet, bolj najemnik kakor posestnik zemlje, ki jo obdeluje po uzoru svojih prednikov, gmotno slab obrtnik z omejenim obzorjem, delavec, katerih življenje in zdravje sploh nič ne tehta, če jih dviga težko zlato mogotcev.

»Pri nas je vse v najlepšem redu; imajoči vladajo in nemaniči branijo«. Tako je dejal nekoč v belgijski zbornici Frère-Orban, pravi tip liberalizma. In res je buržoazija si je v moderni državi, postlala prav

mekko posteljo. Kaj ji je na tem, če milijoni bitij gnjevajo, samo da ima ona prijetno opravila, ne, postavila si je tudi poslednje, tako močno, da ga naviderno najmočnejši viharji ne omajejo. Posluževala se je pri tej stavbi svojih izkušenj iz prejšnjih rodov. Bramboce veže skoro nepretrgljiva veriga lastnih interesov. V lasti imajo najhujše orodje, glad. Kdo naj bi si toraj upal prvi naskok?!

Kakor v vsih, pojavov, bogatih časih, vstali ženjalni možje, ki so to, kar poprečno človeštvo ni razumelo v svoji bedi, globoke čutili, o tem ostreje mislili in z jasnimi besedami tudi izgovarjali. Teh mož se je poprijela prava humaniteta. Poprijeli so se idej svojega časa, kakor tudi njih posledic in vse skupaj združili v lahko razumljivo smer. Njih besede so našle odmeva v prsih vsakega sotrpina. One so izražale njih lastne misli, njih lastne občutke in sicer kratko in čisto. Od njih se je zlivala svetloba na pot napredka in z zvišav so opazovali in človeštvu kazali pota, po katerih mu je hoditi. Marx in Lassalle sta razumela svoj čas in zaradi tega sta imela tudi neomejeno moč nad človeštvom.

Temeljna misel njih besed je bila v zraku, in njih razumevanje razmer med naraščajočim bogastvom in naraščajočo bedo ni bila njih izključna last. Bila je že temna last narodne duše. Marx in Lassalle sta povsobljena socijalna ideja, katera se ne more na svojem prodirajočem potu ovirati z nobeno silo. Zmagovalna moč, ki je tičala v njih besedah, je najboljši dokaz, da sta se resnici najbolj približala. Ti možje stoji poleg nareda in v njem. Socijalni sistem je brezdomno skupnost najglobejega razburjenja, in najsijajnejših stremiljenj našega časa, vsebuje v sebi same revolucije in naravno je, da se mora boriti zoper vse sile, ki se sklepajo na svoje podedovane predpravice. Med narodovimi potrebami in med uredbo moderne države je nespravljivo protislovje.

Iz notranjih vzrokov, in ne po naključju, so postali industrijski delavci, nositelji nove ideje, kajti na njih telesih so se najbolj kazali znaki naše gospodarske politike. V nasprotju s poljedeljskimi delavci, se pojavljajo v kompaktnih masah in fluktuacijo, zato se jih tudi lažje pridobi za združevanje in razširjenje naših idej. Prvi socijalni boji so se toraj pojavili med delavci in industrijski in pričeli so se tam, kjer je bila industrija najbolj razvita. To gibanje je provzročilo čudne prikazni. Kdo je pričakoval v teh od bede in težkega dela pohabljenih telesih tako krepkost in celo smisel za zakonske določbe?

Njih požrtvovalnost dokazujejo visoke svote, ki jih odračunavajo, vzlic slabim zaslužkom, v strankarske namene. Svojo samovzgojo kažejo na javnih shodih in enakih priredbah. Opraviti imamo tu z moralčno demonstracijo, in ravno v tem tiči neprecenljiva moč. Brezdomno so nastopili pot realnih razmer in ti pojavi se lahko tolmačijo z veliko mislijo, ki jih vodi, da je visoki cilj, po katerem streme: Osvoboditev človeštva iz spon bede.

Meščanstvo si prvotno niti misliti ni moglo, da bodo zadobili ti boji svetovno-zgodovinski pomen, v katerega bo konečno tudi ono pritegnjeno. Dokler ni veleindustrija vidno pokazala, da je sovražnica male obrti, toliko časa se je meščanstvo še veselilo teh pojavov, po katerih so se posamezniki postajali milijonarji. Zabavljalo je še čez delavstvo, kjer je zahtevalo vedno višje plače in skrajševanje delavnega časa. Postavilo se je na stran kapitalistov — kajti smatralo se je samo, kot del kapitalizma. — V tej domišljiji ni hotelo in še danes v največ slučajih noče slišati o skupnosti koristi proletariziranega delavca in obrtnika, ki je že na potu proletarizacije. Negotov obstanek zadnjega ni odvisnost prvega jim še danes brani, opazovati skupne koristi in jim skupno slediti. Posledice veleindustrije so pa postajale vedno bolj občutne. Mali

obrtnik, ki z ozirom na svoje naprave nikoli ni mogel misliti, da bi si pridobil odjemalcev v inozemstvu, je moral konstatirati, da ga tudi doma vedno bolj odrija veleindustrija; proti nizkim cenam svojih konkurentov se ne more uspešno boriti. Tako se mu godi, ne samo v Avstriji, temveč po vseh industrijskih državah. Vzroki pa niso tako vidni, kakor pri delavstvu; tudi prvi ni pa omiko tako vnet kakor slednji; njegovemu duhu je ono kar je bilo lažje, razumljivo nego to, kar se-le bo misel, da uredba današnjega gospodarskega življenja vendar ni tako slaba, kakor jo slika socijalističen svetovni nazor, prevladuje, ker to razmerje trpi že tisoče let, dočim se je pravica, vera, umetnost itd. že večkrat in temeljito preuredila. Postati ni mogel socijalist, zato je pa postal antisemit.

Da je meščanska inteligenca po veliki večini napram socijalizmu še danes brezbrizna, da, celo sovražna, ima svoj prvi vzrok v tem, da je izobrazba enostranska in šablonska in tudi stanovska domišljija še velika, kar ji onemogočuje o delavstvu brez predsodkov misliti in soditi in ker vendar ne gre, da bi se smatrala s proletarcem za enaka bitja. Sploh pa tudi v teh krogih ni dosti govora o izobrazbi, posebno, kadar se ima svoj »kruh«. V Avstriji še nismo tako daleč, da bi se inteligenca v obče čutila užaljeno, če se ji predstavlja rojstvo in plemstvo in slednja več tehtata kakor najglobljejša izobrazba. Le počasi je začel duh nezadovoljnosti dozorevati.

Iz vsega tega je razvidno, da so bili industrijski delavci najbolj dovzetni za socijalne ideje in najpripravnejši za nje razširjanje. Pod njih vplivom, se pridobivajo nove moči; v neprestanem boju proti kapitalizmu se ojačujejo in njih duh postaja samozavestnejši, svobodnejši.

Vzbujen ponos se ne slaga več z vzgajeno ponižnostjo, iz dolgega spanja vzbujeni, razvijajo nepričakovano življenje, pred strmečimi očmi svojih soljudi opazovalcev. Samo jim postaja, da gmotne moči vladajoče stranke v pomožnih sredstvih mirujejo, da so eni od njih odvisni in ne nasprotno. V tem leži grozota in zmagosna moč naroda in zadnji vzrok, da mu mora pripasti vladanje. Iz globni se že bliska. Enkrat je dal že čutiti svojo moč buržuariji. Na Belgijskem je vladajoča stranka izvršila narodova povelja, in to je bil velikanski trenotek v zgodovini. Proletariat se je pokazal močnejši od buržuarije v boju, katerega je vzel sam nase. Razmerje med vladajočinci in vladanimi se je spremenilo, stara ustava se je razstopila. In vzlic temu, da se v Avstriji razvoj političnega življenja otežkočuje, dozorevajo vendar narodove moči vedno bolj vidno.

Za politično izobrazbo brezbrizno živčih množic imajo največ zaslug socijalisti in vlada bi mogla priznati, da je ravno ta stranka naučila mase na disciplino. Ona zasluži, kot zagovornica svobode in človeškega dostojanstva, priznanje vseh prijateljev ljudstva. Mlada in močna stopa brez madeža na pozorišče in pod praporom gospodarske in politične svobode združuje vse one, ki so nezadovoljni z vladno starikavijo strank, ki niso zmogljivi držati žreza v svojih brezživčnih rokah.

Ona je edina stranka, ki pošteno misli na svobodne naprave in v nobeni drugi stranki se ne opaže tako vzdržljivega enturijazma za osebno svobodo. Vse druge stranke, se dajo potiskati le z nevoljo na pota, ki vódi k razširjanju političnih pravic. Ona snuje v moderni državi stan bojevnikov, ki je vedno v sedlu, če je treba izvojevati boj proti policijskem jerobstvu. Ona ne pozna drugega ozira nego, onih na svoje osnovne nauke, in v tem tiči dober del njene moči. Brez pomislekov uporablja najglasnejo opozicijo v neenakem boju, če prav dostikrat ve, da bo podlegla. Pravice in koristi proletarijata ščititi, to je nje glavna naloga.

(Dalje prihodnjic.)

Volilni shod v Kanalu.

Dne 12./12. 1909 se je vršil volilni shod v Kanalu, na katerem je poročal kandidat socijal-demokratske stranke odvetnik Dr. Tuma. Shoda se je vdeležilo le pičlo število socijalno-demokratskih železničarjev iz Gorice, Sv. Lucije in kanalske proge. Dobri agitatorji N. D. O. in narodno-napredne stranke v Kanalu pa so pripeljali na shod okoli 300 precej razgretih in nahujskanih ljudi.

V številki od 11./12. 09. pozval je »Naroden delavec« sodruga Dr. Tuma »na mejdan« ter je N. D. O. poslala Dr. Mandiča samega iz Trsta, da reprezentira idejno moč N. D. O.

Dr. Tuma je na shodu mirno in stvarno pojasnil strankin položaj na Goriškem, navedel razloge, zakaj je socijal-demokratska stranka samostojno nastopila pri volitvah meseca septembra l. l., in zakaj torej tudi sedaj pri dopolnilni volitvi nastopi samostojno. Navedel je jasno cilje, katere ima stranka, cilje, ki so po naravnem položaju dosegljivi s takimi nastopi, kakor sedaj.

Delavstvu gredo med 14 poslanci v deželni zbor iz splošne skupine 3 poslanci, dočim ostane kmečkemu zastopstvu 7 poslancev, 4 poslanci iz skupine veleposredstva, trgov in mest se itak po položaju mora prepuštili napredni stranki. Socijaldemokratska stranka se smatra edino upravičena zastopnica delavstva, in vidi v N. D. O. razdirajoči in odpadni element, radi česar smatra N. D. O. kot svojega političnega sovražnika. Dokler je bilo delavstvo v socijal-demokratski stranki edino, si je tekom let izvojevalo veliko moč v vseh kulturnih državah, tako tudi v Avstriji; posebno velja to za bojne strokovne organizacije, in v prvi vrsti železničarjev. Pravice, katere uživa danes po celem svetu delavstvo ter materijelni pribojčki, vse to je plod požrtvovalnega dela pristašev socijal-demokratske stranke. Vse, kar so danes železničarji dosegli v Avstriji, je plod velike, kompaktne, solidarne železničarske strokovne organizacije, ki je bila zasnovana po mozh iz vrst socijalne demokracije, in ti še danes tvorijo jedro organiziranih sodrugov. Odkar je pa delavstvo doseglo političnih pravic in gospodarskih pridobitev, odkar so se jele druge politične stranke in državna uprava samabati naraščajočega vpliva solidarnega delavstva, odkar se je dalo splošno volilno pravico, vsled česar je postal delavec odločilen faktor pri volitvah v državni zbor in deloma tudi v deželne zbore, jele so druge politične stranke rušiti to solidarnost s tem, da so po eni strani klerikalci pod geslom: »vse za vero« pričeli snovati posebne delavske organizacije t. j. krščansko-socijalne, po drugi strani pa narodne stranke narodne delavske organizacije. — Dasi klerikalna in napredna stranka v enem dušku trdita, da so njih organizacije nepolitične, predstavlja krščansko-socijalna delavska organizacija armado klerikalnih volilcev v splošni kuriji, in isto velja za narodno organizacijo.

Ustanovitev teh organizacij pomeni cepljenje moči delavstva, in že se pozna vpliv te cepitve. Prva je državna uprava, ki hoče iz tega delati konsekvence ter pričela izkoriščati proti delavstvu razne struje, posebno proti strokovnim organizacijam. — Vršile so se zadnje leto premembe v vodstvu raznih ravnateljstev rudniških in železničarskih, katere imajo vse tendenco napeti druge strune proti delavstvu.

Zapeljano delavstvo bo po britki skušnji krvavo plačalo svojo nestalnost in nemožnost in trpelo nezaslišano tudi zavedeno delavstvo. — Socijalna demokracija vidi toraj v krščansko-socijalnih in narodnih organizacijah največje škodljivce delavskih interesov, odpadnike iz lastnih vrst.

Pogled na žalosten političen položaj v Avstriji, v državnem in v deželnih zbora, bi moral ne le delavca, ampak vsacega poučiti, da po dosedanji politični poti ne gre več naprej. — Vsako gospodarsko delo za-

ostaja nad ostudnim preprirom narodnih strank v državnem zboru in v deželnih zbora. — N. D. O. si je postavila kot glavni program: boj za narodnost, ter postavlja ta boj višje, nego boj za gospodarske koristi delavstva, dočim mora zdrava logika vsakega poučiti, da je na krivi poti. — *Ako pristopi delavstvo, slovensko, italijansko, češko, nemško itd. kot sobojernik za narodne ideje ob volitvah na stran narodnih strank, potem je naravno, da se narodnostni boj v Avstriji le poreča, vsled česar mora gospodarsko vprašanje zaostati.* — Delavstvo je torej samo krivo, ako trpi gospodarsko bedo in se brezobzirno izkorišča po kapitalizmu. — Socijaldemokratska stranka priznava docela princip narodnosti, ker vidi v narodnosti, edino mogoč kulturni razvoj, in izobrazba je za delavstvo predpogoj prave moči. — Ali, ker so ravno narodnostni boji krivi vse politične zmedenosti, se socijaldemokratska stranka ne more taktično pridružiti narodnim strankam v dosego posameznih šolskih, jezikovnih in personalnih pridobitev, marveč prepušča narodnim strankam ves ta neplodni boj ter kot velika stranka stremi za tem, da se dosedanji vladni sistem vrže, ter deželni zbora, ki so gnezdo narodnih preprirov, razderejo, ter se prime načelno narodna avtonomija, ter uvede splošno avtonomija, po kateri še le dospe ljudstvo do samovlade.

Na izvajanja Dr. Hr. Tuma odgovarjal je Dr. Josip Mandič kot predsednik N. D. O. torej oficijelno.

Zanimivo je bilo, da je isti priznaval brez drugega lepoto in velikost socijalizma ter upravičenost socijaldemokratske delavske organizacije. — Izjavil je, da N. D. O. ni politična organizacija, in da ima vsak član N. D. O. na prosto dano, ali glasuje klerikalno, liberalno ali socijaldemokratsko, seveda ni hotel in mogel izpodbiti fakta, da dejanski glasujejo vsi člani N. D. O. z največjo doslednostjo za napredno stranko.

Dr. Mandič je izdal interesantno izjavo, da smatrajo tudi oni napredno stranko kot neodkritosrčno in v bistvu za liberalno. — Polemika Dr. Mandiča šla je torej le za tem, da bi dokazal, da je narodnostni princip višji nad gospodarskim, in da je N. D. O. ustanovljena zato, da povdarja ta princip, ker ga je socijalna demokracija dosedaj zanemarjala. — Navaja, da zastopniki socijaldemokratske stranke sami niso edini, kak narodnostni princip naj se uveljavi, in posebno se opira na članek nemškega sodruga Hartmana v »Kampfu«, kateri zagovarja stališče, da je treba vsaki stranki stremeti za tem, da se kolikor toliko asimilirajo manjšine večini, in to v gospodarskem, socijalnem in administrativnem interesu. — Po tem principu n. pr. bi bila izročena tedaj slovenska manjšina v Gorici in v Trstu polasčevanju, in proti temu se mora v prvi vrsti delavstvo boriti, ki je najbolj izpostavljeno raznarodovanju. — Socijaldemokratski stranki se očita, da ima sicer narodnostni princip v programu, da pa dejanja posebno v Trstu ne odgovarjajo programu, in so italijanski socijalisti vedno strupeni nasprotniki slovenskega delavstva. — V varstvo tega ustanovila se je N. D. O. po želji in prošnjah zatiranih slovenskih delavcev samih.

Izvajanja Dr. Mandiča so bila docela stvarna, lepe oblike, zato pa je bilo obnašanje navzočih narodnih delavcev in kanalskih naprednjakov precej divjaško in nespo- došno. — Dasi je bil volilni shod, se tega zborovalci niso zavedali, in dasi od navzočih socijalnih demokratov ni motil nikdo niti z eno besedo govornika Dr. Mandiča, nastalo je med protigovorom Dr. Tume kričanje in ponovno žalenje njegove osebe. — Iz medklicev se je videlo, da velika večina zborovalcev nima niti pojma o političnem življenju in političnih idejah, in da niso razumeli ne izvajanja Dr. Tume in ne onega Dr. Mandiča. — Najbolj besneli so nekateri železničarji, pristaši N. D. O., ki so sploh

vse ono, kar je v prilog socijalni demokraciji na Goriškem, nesramno tajili.

Po ponovnem opominu bil je torej sklicatelj volilnega shoda Dr. Tuma prisiljen, shod zaključiti.

Narodni delavci so klicali Dr. Tuma na mejdan, so pa obenem s svojim obnašanjem pokazali, da jim ni na tem ležeče, da se izvojuje dvoboj med zastopniki obeh strank. Šlo se jim je le za to, da to priliko porabijo v fanatiziranje neukih in za politiko docela nezrelih ljudi ter jo nahujskajo predvsem proti osebi Dr. Tuma kot socijalista.

Volilni shod v Kanalu je torej končal povsem neplodno toli za eno koli za drugo stranko. Le nastop narodnega napredništva v Kanalu bi utegnili postati jamstvo, da se inteligentnejši delavci osvestijo in sprevidijo vso nesmisel N. D. O. — Pač jim morajo doneti v ušesih besede Dr. Josipa Mandiča: »Socijalizem je velika ideja, in socijalno demokratična stranka je velika svetovna stranka. — Ni izključeno, da tej stranki pristopi čez leta tudi N. D. O., kadar se dokončajo narodni boji. — Napredna stranka je neodkritosrčna liberalna stranka, in naroden delavec nima vzroka se za to stranko potegovati.«

Odločiti mora vsakdo po zdravem razumu: da izhaja vsa politična, socijalna in gospodarska beda od narodnostnih bojev, da torej delavstvo ni poklicano, da gre v boj za gnjilo napredno liberalno stranko proti socijalni demokraciji ter da bi tako dalo novih moči razpadajoči liberalni stranki na škodo delavske socijalno demokratične, da zapeljani delavci sami vzdržujejo strupene narodnostne boje v državnem zboru in v deželnih zborih, mesto, da bi se solidarno oklenili socijalne demokracije, ki je ta boj izločila iz svojega programa in se postavila na izključno gospodarsko stališče, v prvi vrsti na stališče, da je treba izvojevati delavcem vse politične pravice ter dvigniti njihov gospodarski položaj, potem rešiti druga manj vitalna vprašanja.

Volilni shod pa je dal socijalni demokraciji navodila za naprej:

Nikake dotike z N. D. O., ker je neplodno in nespametno govoriti z fanatiziranimi ljudmi, ki so le orodje oseb, ki iz osebne sovraštva do sodelavca hujskajo proti delavcu.

Dopisi

Kolegijaliteta med delavci južnoželezniške kurilnice. Vsi ljudje niso enaki in tudi ne vsi poštenjaki, to je dejstvo, o katerem je vsak razgovor nepotreben. Da železničarji v tem oziru ne delajo izjeme, je tudi umevno. Vsekakor je pa pretresavanja vredno in tudi potrebno, če se pojavljajo stvari, kakor v ljubljanski kurilnici, kjer pri delu uganja neki Štrukelj svoje neslasti. To človeče se bajé vzdržuje samo z klečeplastvom in denunciranjem. Te lepé čednosti mu morajo nadomestovati strokovno znanje, ki si ga Štrukelj nikjer ni mogel pridobiti. Poseben tru v peti mu je organizacija, katere se pa boji, kakor bik rdečega robca. To je seveda njegova stvar, o kateri tudi sam odloča; nekoliko bolj nas pa zanima dejstvo, da odvaža tudi svoje delavce in tovariše od organizacije. Štrukelj namreč dobro vé, da ima precej masla na glavi in se boji, da bi mu morda postali njegovi organizirani tovariši nevarni. Njemu je pač znano, da v naših vrstah ne trpimo družega nego poštenih zavednih delavcev. Svojo mesto, priberačeno z neodkritim postopanjem, izrablja v to, da z vsakovrstnim terorizmom upljava na njemu dodeljene ljudi in jih odvrača od organizacije. Mi smo doslej to početje mirno opazovali in nismo izvajali posledic zaradi tega ne, da se nam ne bode očitalo nelojalnega postopanja proti posameznim tudi delavcem. Ker pa vidimo, da ta naša potrpežljivost nima tiste vzgojevalne moči, kakor smo pričakovali, zato opozarjamo gosp. Štruklja tem potom zadnji-

krat, da je neslanosti dovolj in da se ne sme čuditi, če bo v najkrajšem času videl v našem glasilu svojo sliko v taki podobi, da ga bosta spreletela strah in groza. Ne domišlja, naj si pa morda, da hrepenimo ravno po njegovi osebi. Ne, ravno nasprotno. Bodi mu povedano, da on ne bo nikoli član naše poštene družbe. Kar zahtevamo je to, da pusti naše ljudi v miru, izpolnjuje svoje službene dolžnosti in skuša spopolniti svoje strokovno znanje, kjer mu še precej manjka. Naše sodruge pa opozarjamo, da nam vsak dogodljaj takoj naznani, in nam omogočijo napraviti konec nezdravim razmeram.

Zaupnik.

Južnoželezniška postaja v Ljubljani nosi še vedno znake Gutmannovega režima. Med drugimi nedostatki, ki so na vidno neodpravljeni, naj omenimo danes samo enega, ki je ravno v sedanjem zimskem času, najbolj občutljiv. Z ozirom na nereden promet, imamo v Ljubljani celo vrsto sprevodnikov in zaviračev, ki niso prideleni rednim oddelkom, temveč opravljajo sprevodniško službo od slučaja do slučaja, kakor to ravno razmere zahtevajo. Imenujemo jih »rezervne partije«. Ti uslužbenci so primorani očasih po 10 do 12 ur čakati, dokler se jih službeno rabi in morajo biti ves ta čas pripravljeni, da se vsedejo na vlak in prevzamejo odgovorno službo. Velikokrat — posebno ob času manjšega prometa — se dogodi, da pride mož zvečer ob 6. uri, oprtljan kakor tovarno živinče, na postajo, ter čaka in čaka, dokler pride tudi zanj odrešilna ura odpotovanja. Nič nenavadnega ni, če se čisto zgodi, da je to še le v pozni jutranji uri. Ves ta čas mora mož polagati svojega rojstva revne kosti, po različnih klopih čakalnih prostorov in je toraj že pred faktičnim nastopom svoje službe, popolnoma izmučen. Zaviraška kočica mu je pravcata odrešnica in v njej naj sedaj opravlja težavno službo 12 do 16 ur. Kakšna je v takih razmerah varnost prometa, si lahko predoči vsakdo, ki ima o službi le nekaj pojma. Radi priznamo, da je z ozirom na neredni promet, jako težko službo drugače razdeliti; mnenja smo pa, da bi se osebju in varnosti prometa prav lahko ugodilo, če bi se za imenovane uslužbence določil primeren čakalni prostor, opremljen s posteljami, kuhinjo in drugimi potrebščinami, tako, da bi se uslužbenci »rezervnih partij« lahko res tako pripravili za službo, da bi jo lahko opravljali. Vse to bi stalo upravo par kronic, ki pri takem podjetju vendar ne igrajo nobene vloge. Uslužbenci bi pa tako uredbo iz službenih, kakor tudi iz zdravstvenih ozirov, z veseljem pozdravili. Zadeva je bila že večkrat na razgovoru, seveda ob času Gutmannovega kraljevanja, brezuspešno. Ker so danes v postajnem vodstvu zastopane moderne misli zato se obračamo tem potom do njih, v nadi, da se za stvar pobrigajo in potrebno ukrepejo.

Več prizadetih.

Olikan uradnik. Pred nedolгим smo citali v nekem meščanskem listu, o izvanredni oliki oficijala Ungerja, ki jo je baje pokazal proti neki stranki, v svojem službenem poslovanju. Danes prinašamo posnetek onega dopisa iz uslužbenskih krogov, ki to vest potrja, poleg tega pa še vsebuje pritožbo, da je v zadnjem času gospod Unger postal tudi v vslužbeni skrajno robat in surov. Vslužbenci, posebno na železnici, niso preveč občutljivi; če se jih pa napada s psovskami: »Esel, Trottel, Kerl, i. t. d.«, potem se seveda ne čudimo, če enemu ali drugemu zavró kri.

V detajle se za danes ne spuščamo, in to zaradi tega ne, ker smo po poizvedbah dognali, da je bil gosp. Unger še pred kratkem popolnoma pameten mož, ki ni dajal povoda pritožbam. Izključeno toraj ni, da bolezen nanj neugodno vpliva, kar je seveda treba uvaževati. Mi mu nikogar ne želimo slabega. Prosili bi ga pa že, da brzda svoje čute in postopa ne samo z občinstvom temveč tudi z vslužbenci dostojno.

S tem upamo, da smo ugodili tudi dopisniku.

Tržič. (Varčnost južne železnice). Da si južno-železniška uprava prihrani nekaj kronc, morajo zavirači iz Nabrežine in Trsta opravljati premikaško službo na tukajšnji postaji. Osebe te postaje je sledeče: postajnačelnik, 8 uradnikov, 1 bolehen skladišni mojster, 1 delavec iz Gorice, ki opravlja vratarsko službo in pa 7 drugih delavcev. Od teh sedem delavcev opravljajo: 2 premikaško, 3 skladišno in 1 razsvetljevalno službo in eden je prost. V skladišču se dela od 6. ure zjutraj do 10. ure zvečer, in to pri jako pičli plači. In za vse to jih še ponajenačelnik zmerja in jim grozi z naznanitvijo na ravnateljstvo, ako mu ni kaj po godu.

Južno-železniška uprava hoče menda s pomnoženjem delavskega osebja čakati tako dolgo, dokler se ne zgodi večja nezgoda, kakor že večkrat vsled napačne varčnosti.

DOMAČE VESTI

Ignorant Poka de Pokafalva. — Poročila, nam dohajajo iz delokroga tega, menda že zadostno znanega človeka, presegajo pač vse meje. Mesto da bi skušal, neposredno pred svojim odhodom, zbrisati žalostne utise, ki jih je v teku let utisnil v Ljubljani, se trudi na vse mogoče načine, poglobiti sovraštvo napram svojí osebi. Če je bil to njegov cilj, potem ga je menda dosegel v polni meri, kajti, kakor posnemamo iz dopisov, je ogorčenje nad njim splošno in le ena želja navdaja vse, namreč: »Plava pola«. V zadnjem času je mož svojem neotesanemu in robatemu nastopu napram uslužbencem, pridružil še drugo človekoljubno lastnost in je začel deliti kazni na desno in levo, brez vsakega pomisleka, če so te kazni opravičene ali ne. Če se prav spominjamo, je glede kazni železniško ministerstvo izdalo pred dvema leti poseben odlok.

Glasom tega odloka se nikogar ne sme kaznovati, ako se ga ni preje zaslúšalo in se sprejelo njegovo izjavo na zapisnik. Na ta popolnoma korekten način naj bi se onemogočilo, da ljudje Pokovega kalibra brezvestno šikanirajo uslužbence. V odloku je bila zagrožena disciplinarna preiskava onim načelnikom, ki bi odloka ne uvaževali. Iz tega je razvidno, da ministerstvo dobro pozna svoje mameluke in da jim je hotelo ustaviti nenravno početje. Ali kaj se hoče, če ministerstvo obrača, Poka pa obrne in sicer tako obrne, da njegovi škodoželjnosti do cela odgovarja. On se ne briga za odloke ministerstva, še manj pa za one ravnateljstva, ker baje pri slednjem ukazujejo »paglavci«, katerih seveda gospod Poka ne pripozna, kajti on je v službi osivel in če v tem času ni mogel zasesti višjega mesta potem temu ni on vzrok, še manj pa njegova popolna nezmožnost. Morda je tudi to »navidezno« zapostavljanje pred mlajšimi močmi vzrok, da si gospod skuša ohladiti svojo popolnoma neutemeljeno jezo nad uslužbenci. Drugače si pač ne moremo tolmačiti poročila, iz katerega je posneti, da je bilo 1. novembra l. l. kaznovanih 5 strojevodij vsak za eno krono, zaradi nekega nedostatka pri stroju, o katerem se pa ni dalo dognati, kdo ga je povzročil. Nedostatek sam po sebi je bil tak, da je lahko nastal brez vsake krivde kaznovanega osebja. Eden teh strojevodij, in sicer soodr. Petrič, je izjavil pismeno, da zahteva v slučaju kazni, da se ga vzame na zapisnik, ker sicer kazni ne sprejme. Vse zaman! Zapisnika se ni napravilo, pač pa njemu in njegovim štirim tovarišem odtegnilo vsakemu po eno krono. Taka justica presega pač vse meje in bi prav lahko tekmovala z vojaškim kazenskim zakonom, ki je ravno sedaj podlaga najrazburnejšim debatam. Še lepši je pa sledeči slučaj, o katerem smo prejeli ravnokar dopis in ki dokazuje, da je med pisarniškim osebjem ljubljanske kurilnice izbruhnila nevarna bolezen na možganih. Ker je stvar zelo zanimiva, jo moramo tudi nekoliko temeljiteje razpravljati.

Kakor znan, je državno-železniško osebje ob času zadnjega gibanja, med drugim tudi zahtevalo ureditev postranskih zaslužkov, kakor kilometrine itd., Železniška uprava je priznala zahtevo kot opravičeno in izposlovala za rešitev te zadeve od državnega zbora svoto štirinajstih milijonov kron. Trije milijoni te svote so bili določeni za poplavljanje kilometrine in časovne odškodnine (Stundengeld). Ker pa ministerstvo ni hotelo samo določiti o razdelitvi te svote, je poverilo to nalogo personalni komisiji, oziroma le-tej naročilo, naj izreče svoje mnenje in stavi tozadevne predloge. Do tistega časa, dokler se stvar definitivno ne reši, je določilo ministerstvo, da se povišajo postranski zaslužki osebju za 30%. Člani personalne komisije, med njimi sodr. Preiss iz Feldkirchna so se za stvar zavzeli in slednji je kot zastopnik strojnega osebja sporazumno z organizacijo železničarjev sklical konferenco na Dunaj, kjer naj bi osebje potem svojih zaupnikov povedalo, kako želi definitivno razdeliti določeno svoto. Konferenca, na kateri so bile zastopane skoro vse kurilnice, se je po dolgotrajni debati odločila za tako zvani »mešani zistem«, to se pravi, zahtevalo se je poleg že uvedene kilometrine, še časovno odškodnino (Stundengeld), seveda za vse službe enako. Deputaciji, ki je bila takoj odposlana v ministerstvo, se je tam dalo razumeti, da bo predložena zahteva v najkrajšem času povoljno rešena. In res je izšel dne 18. oktobra 1909 odlok ministerstva v uradnem listu pod številko 109, sklicuje se na št. 38108 od 15. oktobra 1909 železniškega ministerstva. Predvsem moramo poudariti, da je dotičen odlok v znani birokratični nemščini tak, da ga čitatelj lahko razume, kakor sam hoče. Dne 22. novembra 1909 je izdalo tržaško ravnanateljstvo pod št. 23038/IV. pojasnila k gornjemu odloku, seveda zopet pisana v taki nemščini, da jo živ krst ne more prav razumeti. In v teh pojasnilih določa, da za službo pri premikanju voz (Verschubreserve) ni zaračunati časovne odškodnine (Stundengeld) temveč samo kilometrino. Uslužbenci, ki so bili z ozirom na nejasne določbe ministrskega odloka mnjenja, da je časovno odškodnino zaračunati pri vsaki službi, so tudi to zaračunali. Ko so pa izšla še bolj nejasna pojasnila, so seveda to črtali, čeprav je bilo njih mnjenje opravičeno, da stvar ni popolnoma v redu. Da je bilo to mnjenje opravičeno, izhaja iz dejstva, da se je tudi za službo pri premikanju izplačalo celo dobo obstanka 30% doklado. Po mnjenju ljubljanskih birokratov bi pa morali uslužbenci pač zaračunati časovno odškodnino za tisti čas v katerem prevažajo prehodne vlake iz kolodvora južne železnice na državno železnico. Tega niso storili, ker o stvari brezdvomno niso bili zadovoljno poučeni. Zato jih pa kaznuje načelnik Poka z dvema kronama dasi imajo že itak gnotno škodo 14 vin. od vlaka. Če taka kazen ne spada v krog blaznosti, potem seveda na državni železnici ni več mogoče govoriti o pravnih razmerah. Stvar seveda še ni končana (namreč 15./XII. op. ured.), ker se skuša to zadevo spraviti v dotiko z nekako »Hecerijo«. Gospod Poka in njegovi podrepaniki naj bodo pa le brez skrbi glede tega; kajti, če iščejo strojevodje pojasnil pri svojih kolegih in ne pri kurilničnem vodstvu, potem je to v prvi vrsti sramotno za kurilnično vodstvo in za nikogar drugega. Načujemo se, da se ravnanateljstvo za zadevo pobriga, da takoj anulira diktirane kazni in gospodu Poki pove, da je zrel za »penzijo«. Če bi se kazni vzdržale, potem seveda ni naša krivda če se bo o ruskih razmerah ljubljanske kurilnice govorilo tudi v državnem zboru.

Strojnemu osebju ljubljanske kurilnice pa povemo, da bodo take razmere trajale toliko časa, dokler bodo to sami trpeli. Ne zadostuje, če vplačujete svoje mesečne doneske v organizacijo, temveč treba se je brigati tudi za moč organizacije. Če Vi trpite, da se blati Vaše zaupne moče in še

sami hrabro pomagati pri tem »čednem« poslu, potem se ne smete čuditi, da se Vas smatra za tepce z katerimi se lahko poljudno postopa. Čas bi že bil, da spoznate, da se s hinavščino in klečoplastvom nikoli ni nič doseglo in da so neznosne ljubljanske razmere le posledica mlačnosti v organizaciji. Vam, gospod Poka, pa priporočamo, da se polagoma pripravite za odhod, ker spregovorimo v kratkem nekaj temeljitejših besed. Menda se razumemo.

Nesreča na železnici

med Prago in Dunajem.

11 mrtvih in več težko ranjenih.

Na postaji Uhersko (pri Pardubicah), ob progi c. kr. državno-železniške družbe, je dne 25. decembra 1909 brzovlak št. 2, ki odhaja iz Prage ob 7. uri 20 min. zjutraj in prihaja v Uhersko ob pol 10. uri predpoludne, zavozil v tovorni vlak št. 351, ki je bil na postaji.

Le en trenutek, in bil je na mestu nesreče kup razvalin, v katerem so dokazale uboge žrtve napačne varčnosti.

Oba stroja, službena voza in šest osebnih voz je razbitih. **11 oseb je bilo takoj mrtvih** in sicer: nadsprevodnik Alojzij Strojza, sprevoznika Václav Matlér in Anton Kubík in osem potnikov. Med potjo v bolnišnico sta umrle dve osebi, in v bolnišnici šest oseb toraj je **mrtvih 19 oseb.**

Teško ranjenih je šest železničarjev in sicer: nadsprevodnik Hajduk, sprevozniki Jaroslav Vesle, Fran Corček in Josip Stezak, kurjač Karol Schmidt, in ključavničar Václav Kukla in šestnajst potnikov.

Vzrok nezgode je bil na »prosto vožnjo« postavljen semafor, ki je baje točno deloval. Odgovoren je bil službujoči prometni uradnik Zeis, ki je samostojno služboval že od leta 1903. Star je 35 let in oče več otrok. Bil je prej poduradnik in šele pred kratkim imenovan uradnikom radi vestnega izvrševanja službe.

Da se je pa ta nesreča zgodila je kriva le blazna varčljivost prejšnje državno-železniške družbe, ker ni opremila postaje s potrebnimi tiri. Čeravno je promet na tej progi jako živahen, ni v Uherskem več tirov nego dva glavna in en pomožni. In ravno pomanjkanje izogibnega tira je jako občutno, kar uradno poročilo o nezgodi potrjuje. Ker pomožni tir ni bil prost, je bil tovorni vlak št. 351 postavljen na tir št. 2. Brnski brzovlak je privozil ob 9. uri 21 m. po 1. tiru in tudi bil pravilno odpravljen. Ob 9. uri 30 min. pa je privozil v Uhersko brzovlak št. 2 s hitrostjo 75 km. na uro. Komaj 25 korakov pred seboj je opazil strojevodja pri brzovlaku tovorni vlak in se trudil na vse načine, da bi ga ustavil, kar pa ni bilo več mogoče. Stroja sta se zarila drug v drugega. Štirje vozovi brzovlaka in pet vóz tovarnega vlaka so do cela razdejani. Tir je raztrgan, tako da štrlijo pragi in šine na kvišku. Zemlja je več metrov naokoli razrita.

Grozni prizori so se pojavili na mestu nesreče. Postaja se je hipoma spremenila v lazaret. Vsi, ki so ostali nepoškodovani, so pomagali reševati ponesrečence. Zmešnjava je nastala še večja, ko so začeli vozovi goriti; vendar so pa požar kmalu pogasili in je bila s tem odvrnjena še večja nesreča. Grozno razmesarjena trupla so spravili v skladišče, ki je vsled tega postalo mrtvašnica.

Dve uri pozneje je prišel pomožni vlak iz Česke Trebove, in je pripeljal zdravnike in obvezno stvarino.

Uradnika Zeisa so zaprli. Trinajst težko ranjenih se še nahaja v bolnišnici v Pardubicah, in je malo upanja, da bodo ozdraveli.

Še mnogo večjega obsega bi bila nezgoda, če bi se bila zgodila dan poprej, ker so bili vlaki natlačeno polni.

Brezvestni kapitalizem je torej zopet zakrivil mnogo gorja, le da ne trpi sveti denarni zakelj. Nezgoda bi se ne bila izvršila, če bi lakomni kapitalisti državno-železniške družbe pravočasno ukrenili potrebno in ne pustili vse v newar. Pa gledali so le na to, da jim država kolikor mogoče drago odkupi staro ropotijo in da pri tem spravijo velikanski dobiček; vse drugo jim je deveta briga.

Potniki, ki so se veselili, da kmalu vidijo svojce, so prenesli na pokopališče, ali pa v bolnišnico. In koliko drugih je še, ki so jo skupili za celo življenje.

Čast komur gré.

V tržaškem ravnateljstvu se pripravljajo precejšnje preuredbe. Cela vrsta starih, v službi izkušenih uradnikov, bodo v najkrajšem času napravili prostor novim, mlajšim močem. To je sicer vsakdanja prikazen, ki v obče človeštva ne razburja. Tako je pač tok življenja urejen in proti njemu bi bila vsaka opozicija nesmiselna. Tudi nas ta vsakdanja prikazen ne razburja, ker nas že skušnje uče, da za odislim le redko kedaj prihajajo boljši. S takimi skrbmi si tudi glave ne ubijamo, ker smo prepričani, da bo naše stališče vedno le na bojišču in da osebe tega dejstva ne spremene. Ker pa vsled tega preobrata zgine s površja tudi oseba, ki je bila ena onih mladih izjem, ki nas razumejo, zato obrač mo svojo pozornost temu preobratu. Ravnatelj dvorni svetnik, gospod Ruff je šel. Šlo jih je pred njim že dosti, se pojdejo. Pri njihovem odhodu smo jih vslužbenci pozdravljali hladnokrvno če ne celo z ogorčenjem, kajti drugega nismo v njih poznali, nego zastopnike kapitalizma, representante brutalne nasilnosti in najhujšega birokratizma.

Kako čudežno se od takih razlikuje mož, ki ravnokar zapušča vodilno mesto našega ravnateljstva!

Kdor je poznal gosp. Ruffa za časa njegovega delovanja v železniški službi, ta bo pripoznal, da je bil mož tak, kakor naj bi bil vsak predpostavljen. Vzra-tel je v službi, in je zatorej poznal vse sladkosti in britkosti železničarja. V službi strog in neizprosen, je bil vsak čas pripravljen, zastonjati opravičene zahteve podrejenega osebja in to z vso odločnostjo. Ta svoj značaj je posebno pokazal za časa otvoritve nove transalpske železnice, ko so bile razmere vslužbenec naravnost neznosne. Novo progo je prevzel v upravo v takem položaju, da je bila pač vsemu drugemu bolj podobna nego pa železnici. Uslužbenec se mu je poslalo iz vseh krajev ne pa sredstev, da bi mogel njihovim zahtevam ugoditi. Vzlic temu je mož ostal na svojem mestu toliko časa, da se je spravila vsa stvar v red. Seveda je na svojem težkem mestu računal na pomoč vseh in da ta račun ni bil napačen, dokazujejo dejstva, kajti vsak je storil svojo dolžnost in še več, čeprav z največjim naporom. V obče je bilo znano, da na vodilnem mestu stoji mož ki sicer zahteva to, kar se od njega zahteva, da je pa tudi mož, ki ima trdno hrbtenico navzgor, če je treba zastopati interese podrejenih mu pomočnikov.

Delo je dokončano, železnica se razvija od dne do dne bolj, le delo uslužbenec še ni končano, čeprav gosp. Ruff zapušča svoj

delokrog. In ravno, ker njih delo še ni dokončano, zato se ga spominjajo, žalostnim srcem pri njegovem odhodu, kajti bil jim je pošten zagovornik in zastopnik njih koristi v težkih urah. Gospod dvorni svetnik Ruff je šel v pokoj. Ostajamo pa mi. Naravno je toraj, če damo svojim najiskrenejšim željam duška. Ne banketi, ne druga slavlja z naše strani ga ne bodo spremljala, ker skromna so sredstva katera pri takih slučajih uporabljamo. Zato pa rečemo hvaležnih src: *dvornemu svetniku in ravnatelju državne železnice v Trstu, gospodu*

Ruff-u

vsa hvala organiziranih uslužbencev tržaškega ravnateljstva. Usoda mu odmeri še dolgo življenje v veselje njega rodovini.

Državna konferenca

vratarjev vseh avstrijskih železnic.

V nedeljo 31. oktobra l. l. se je vršila na Dunaju, v delavskem domu v X. okraju, državna konferenca vratarjev vseh avstrijskih železnic. Zastopanih je bilo 36 krajevnih skupin po 35 delegatih. Razven teh so bili navzoči: Od centrale sodr. Weigl in Adolf Müller; od praškega tajništva sodr. Brodecky in od tržaškega tajništva sodr. Kopač; od centralne personalne komisije c. kr. drž. žel. sodr. Sommerfeld in od personalne komisije južne žel. sodr. Osmetz. Razen teh se je vdeležilo konference šest gostov. V predsedništvo so bili izvoljeni: sodr. Sommerfeld za predsednika, Osmetz (Bolcan) za namestnika in Kaufmann (Inomost) za zapisnikarja. Sodr. Adolf Müller in Weigl sta k prvi točki dnevnega reda temeljito poročala o položaju, željah o zahtevah vratarjev. Pri zahtevah je vpoštevati, da se je že v centralnem odboru personalne komisije c. kr. drž. žel. in v personalni komisiji južne žel. predlagala in zastopala cela vrsta zahtev vratarjev. Gre se toraj najprej zato, da se v prvi vrsti ugotovi starim zahtevam. Prav gotovo pa ni v interesu vratarjev, staviti novih, velikih zahtev, o katerih že naprej vemo, da se dalje časa ne morejo izvršiti. Po daljši debati se je sprejela sledeča

RESOLUCIJA:

Z ozirom na vedno večjo draginjo je izboljšanje položaja vratarjev nujno potrebno. Vsled tega vstraja konferenca pri tem, da se čim prej izvršijo sledeče zahteve, ki so se predlagale in vsprejele v personalnih komisijah posameznih železnic.

Vratarji vseh železnic naj se imenujejo poduradnikom in uvrstijo v poduradniški šema po službeni dobi dveh let v plačni stopnji 1100 kron.

Državna konferenca prosi centralo Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva, naj z vsemi sredstvi deluje na to, da se čim prej izvrši ta opravičena zahteva vratarjev.

Razventega še vstraja državna konferenca pri spodaj navedenih zahtevah, ki so se svoječasno predlagale v personalnih komisijah:

Poldrugokratno vračunanje službenega časa.

Popolno odpravo službenega reda 24 ur službe 24 prosto, v vseh postajah.

Kjer se mora permanentno opravljati nočna služba, je uvesti 12/24 urni službeni red; na ostalih postajah pa kot prehodno dobo 16/24 urni službeni red.

Vratarji ne smejo opravljati druge službe nego vratarsko.

V slučajih bolezni in odmornega dopusta naj se jim dodelijo namestniki.

Vreditev stanarinskih doklad in odmornega dopusta naj se čim prej izvrši v smislu tozadavnega predloga, stavljenega v centralni personalni komisiji c. kr. državnih železnic.

Nočno službeno doklado brez vsakih pridržkov za vse vratarje, ki opravljajo nočno službo.

Uvedenje doklade za pisalne potrebnosti v znesku 1 krone mesečno, za vse vratarje, ki opravljajo pismena dela.

Glede službene obleke se opira konferenca na tozadavne predloge, stavljen v personalni komisiji, s posebnim ozirom na spremembo, oziroma skrajšanje vporabne dobe. Glede izboljšanja kakovosti obleke itd., prosi konferenca organizacijo, da napravi čim prej primerno splošno akcijo v svrhu odstranitve nedostatkov pri razdelitvi oblek.

Nadalje se je sprejel še sledeči predlog, ki se je oddal personalni komisiji državno-železniške družbe v svrhu razpravljanja o uvrščevalnih načelih:

Vratarjem naj se imenujejo in uvrstijo v vslužbeno skupino B vsi, ki stalno opravljajo vratarsko službo; mej temi pa posebno oni, ki so sedaj v skupini čuvajev.

Nato se je izvolila deputacija štirih članov in sicer: sodr. Schaffelhöfer (Praga, c. kr. drž. žel.), Stefan Schmid (Brno, drž. žel. družba), Pavel Martin (Oberhollabrunn, avstr. sev. zap. žel.) in Krotowill (Floridsdorf, c. kr. severna žel.). Ta deputacija ima na podlagi gori omenjenih želja in zahtev od centrale sestavljeno spomenico predložiti železniškemu ministerstvu in jo vestno zastopati.

K drugi točki dnevnega reda se je po daljši debati sklenilo, izboljšati zaupniški sistem med vratarji. Ob enem so se obvezali delegatje z vsemi močmi delovati na to, da se organizacija med vratarji vedno bolj utrdi in razširi. Le na ta način bo mogoče dati zaupnikom potrebno zaslombo v zastopanju opravičenih želja in zahtev vratarjev.

Ko se je rešila še tretja točka dnevnega reda, je sodr. Sommerfeld zaključil konferenco, s pozivom k nadaljnjemu vstrajnemu sodelovanju v organizaciji.

Državna konferenca.

signalnih, brzojavnih in centralnoogibnih mojstrov svetilniških preglednikov in delovodnih mojstrov v električnih obratih vseh avstrijskih železnic.

V torek, dne 9. novembra l. l., se je vršila na Dunaju, v delavskem domu, dobro obiskana konferenca gori omenjenih kategorij, katero je sklicala centrala splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva, na željo vslužbencev teh kategorij. Zastopanih je bilo 25 krajevnih skupin po 34 delegatih. Prišlo je tudi 11 gostov. Centralna personalna komisija c. kr. drž. železnic, poduradniški oddelek, je bila zastopana po članu, sodr. Haas, personalna komisija južne žel. pa po članu, sodr. Schromm in Herzog. Od centrale sta bila navzoča sodr. Weigl in Adolf Müller, od tajništva v Pragi sodr. Brodecky. Sodr. Weigl je otvoril konferenco z dnevnim redom: 1. Položaj, želje in zahteve goriomenjenih kategorij. 2. Organizacija. 3. Raznoterosti.

V predsedništvo so bili izvoljeni: sodr. Herzog za predsednika, Pleschinger (namestnik) in Chalupetsky (zapisnikar).

Nato se je začelo razpravljati o prvi točki dnevnega reda, h kateri sta obširno poročala sodr. Schromm in Herzog o obljubljenih in še ne izvršenih priboljških in koncesijah.

Debate so se vdeležili skoraj vsi delegatje. Po natančnem raznotrivanju so se sprejeli sledeči predlogi:

1. Eksekutivni komite koaliziranih organizacij se pozivlja, da pri železniškem ministerstvu takoj zavzame stališče in zahteva, da se čim prej izvršijo zagotovila ki jih je dalo lanskega leta, glede zvišanja pavšala signalnim mojstrom in sicer od letnih 720 na 960 kron z veljavo od 1. januarja 1908.

2. Centrala splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo naj izposluje pri generalnem ravnateljstvu južne

železnice, da isto izvede dveletne napredovalne roke z veljavo od 1. januarja 1909 za vse vslužbence, ki so bili do 1. januarja 1909 imenovani poduradnikom, bodisi iz vrst uslužbencev, ali pa naravnost.

3. Ob enem je pričeti primerno akcijo za vvedenje signalnih ključavničarjev pri južni železnici, analogno drž. železnici.

4. Namestnikom brzojavnih, oziroma centralnoogibnih in signalnih mojstrov, katerim je dodeljen del proge, je priznati ravno isti pavšal, oziroma iste dijete, kakor jih imajo definitivni vslužbenci.

5. Uvedenje najmanj dveh prostih dni v mesecu za vse brzojavne, centralnoogibne in signalne mojstre. Kjer pa v tem pogledu obstoji boljši red, oziroma boljša navada, ima tudi zanaprej nespremenjeno ostati in se ne sme poslabšati, temveč je uvesti proste dni po boljšem merilu za vse uslužbence.

6. Nadalje je državna konferenca mnenja, da se načeloma ne more siliti signalnih mojstrov, z ozirom na varnost prometa, da sodelujejo pri raznih prenaprejalnih delih in novih napravah in da ob enem opravljajo tudi nadzorniška in vzdrževalna dela na lastni progi.

Če se pa od posameznih vslužbencev vkljub temu zahtevajo takšna dela, jim je razun letnega pavšala izplačati še stavbinsko doklado 2 kron na dan.

7. Državna konferenca vstraja nadalje še pri sledečih zahtevah, ki so se predlagale že v centralni personalni komisiji, oddelek za poduradnike, in zahteva, da se čim prej izvršijo:

a) Poldrugokratno vračunanje službenega časa pri odmerjenju pokojnine ali provizije za vse vslužbence eksekutivne službe. Skrajšanje službene dobe od 35 na 30 let za vslužbence, katerim se služben čas ne vračuna poldrugokratno, pri tem jim je pa omogočiti, da dosežejo napredovalni rok pred vpokojenjem, če se ta ne izvrši pozneje nego po šestih mesecih (izvemiš bolniška leta). Poduradnikom, ki imajo kmalu vpokojeni biti, je omogočiti, da dosežejo najvišjo stopnjo.

b) Imenovanje signalnih mojstrov uradnikom, kadar dosežejo plačno stopnjo 1600 kron; ozirati se je pa treba na to, da ne bodo materijelno oškodovani.

Do izvedenja te zahteve je signalne mojstre takoj postaviti v poduradniško kategorijo s končno plačo 3400 kron.

c) Vreditev stanarinskih doklad potom postavljenja posameznih postajnih krajev v višje razrede, z ozirom na nepristransko preiskavo krajevnih razmer, določitev stanarinskih dokladov v smislu merila, navedenega v predlogu, in sicer v plačni stopnji:

1400 K. stanarin. doklada na Dunaju	600 K
1600 " " " " " "	700 " "
1800 " " " " " "	800 " "
2000 " " " " " "	900 " "
2200 " do 3000 K " " " "	1000 " "

Zopetno uvedenje 10% doklade stanarinski dokladi na postajah, kjer se je izplačevala do l. 1899 in pa podelitev splošnih doklad stanarini v vseh krajih, kjer se ne da izhajati z normalno stanarinsko doklado.

d) Novo vreditev pristojbinskega načrta in podelitev istega vsakemu vslužbencu; zvišanje doklade za jestvine (Zehrgeld) poduradnikom od 4 na 6 kron, oziroma od 6 na 8 kron. Uvedenje potrošnega pavšala 5 kron. Za potovanje, pričeto pred polnočjo in končano po polnoči naj se izplača cela jestvinska doklada (Zehrgeld).

Znižane doklade za jestvine (Zehrgeld) naj se sploh ne izplačujejo.

15. Zvišanje doklad za preselitev za 50%, odškodnino za pohištvo in prevozne stroške.

16. Določitev potnih pavšal, in sicer za signalne mojstre 100 kron na mesec.

e) Zvišanje pisarniškega in pisnega pavšala na mesečno 2 kroni.

f) Podelitev kuriva proti mesečnemu pavšalu vsem uslužbencem, ki prebivajo v

naturalnih stanovanjih. Računati se pa ta pavšal ne sme po številu prostorov, temveč ognjišč.

17. Vreditev pisarn za progne, oziroma signalne mojstre na krajevnim, službenim in zasebnim razmeram primeren način v najmanjšem merilu 10 m². Snažiti in kuriti je te pisarne na stroške železniške uprave, ali pa izplačati odškodninski pavšal mesečnih 16 kron progim oziroma signalnim mojstrom, katerim ni možno dodeliti pisarne ali pa jo graditi. Pavšal naj se prizna z veljavo od 1. januarja 1907.

g) Odškodnino za nočno službovanje vsem signalnim mojstrom v enaki meri in sicer znesek K 450, kakor imajo progim mojstri dunajske mestne železnice.

h) Primerno razdelitev signalnim mojstrom pridelenih službenih okrajev po številu aparatov, velikosti priprav in dolgoti proge.

i) Signalni mojstri na normiranih mestih naj se navadno ne vporabljajo za nadomeščanje in pomožna dela na drugih progah, ki trajajo dalje nego 14 dni.

j) Uvedenje strokovnih skupin za bločno in brzovavno stroko pri posameznih ravnateljstvih oziroma obratnih inšpektoratih, katerim se signalni mojstri naravnost prideli in ob enem ločitev od progovzdrževalnih sekcij.

k) Podelitev *odmornega dopusta* vsem uslužbencem in sicer: pri manj nego 10-letni službi 10 dni, pri službi do 20 let 14 dni in čez 20 let 3 tedne. Dopusti naj se podelijo v mesecih maja do oktobra. Kjer so odmerjeni daljši dopusti, se isti ne smejo prikrajšati.

l) Vsem delovodnim mojstrom v plinarah (električne centrale, medpostaje in električne dvigalnice) je brez razločka in brez vsakega prikrajšanja podelitev mesečne doklade v znesku 50 kron, oziroma zvišanje že obstoječe doklade od mesečnih: 20 na 50 kron in sicer brez ozira na to, ali so bili pred 1. 1900 imenovani, ali pozneje. Najmanjši znesek te doklade ne sme manj znašati, nego mesečno 40 kron v smislu predloga centralne komisije, kar se smatra za prehodni predlog.

Predstojajoče zahteve je sestaviti v spomenico, katera se ima predložiti železniškemu ministerstvu potom deputacije v katero so izvoljeni sodrugi: Skotajan (Aussig), Zimmermann (Avstr. sev. zap. žel.), Rösch (c. kr. drž. žel.), Lindner (drž. žel. družbe) in član centralne personalne komisije sodr. Haas. Deputacija ima nalogo zahteve primerno zastopati.

Razentega ima deputacija nalogo pri izročitvi spomenice primerno povdarjati vprašanje o spojenju elektrotehnične in mehanične službe in zahtevati pojasnila o tozadevnih namerah železniškega ministerstva.

Konečno se je sprejel predlog glede vreditve dijet, oziroma pavšalnega vprašanja za signalne mojstre drž. žel. družbe vsled katerega imajo prizadeti uslužbenci podati centrali splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo potrebno gradivo o dosedanjem odmerjenju dijet. Nato bode centrala izdelala tozadevne inicijativne predloge za personalno komisijo drž. žel. družbe.

S tem je bila prva točka dnevnega reda končana. K drugi točki so poročali sodrugi: Müller, Brodecky in Weigl o namenu enotne organizacije, ki je mednarodna in stoji na stališču razrednega boja. Burno odobravanje večine delegatov je pričalo, da so sprevideli uslužbenci teh kategorij da je le v slogi moč. Tovariši bodo toraj morali to vpoštevati, ako hočejo doseči zboljšanje gmotnih razmer.

Življenske in stanovanjske razmere južno-železniških delavcev.

Država, katera vsebuje razprostrto železniško omrežje, velja kot civilizirana. To mnjenje ni napačno, če se vpoštevata, da se

ravno s pomočjo železnic najlažje razširja kultura. Vlaki vozijo dan na dan tisoče ljudi iz duševnih središč v manjša mesta in kraje, da, celo v najoddaljenejši in svetu nepoznane zagorske vasice, s katerimi je bila pred zgrajeno železnico vsaka zveza skoro nemogoča, ker je bilo vendar pretežno in obeneh predrago, spuščati se na taka pota na zgodovinsko znanih, poštnih vozih. Mestjani imajo priliko zadovoljevati svojim telesnim in duševnim kulturnim potrebam, njih okolica se jim prilagodi in posledica tega je, da življenske navade splošno napredujejo. Seveda je glavna podlaga napredujoče civilizacije časopisja in tisk splch. Ravno to se pa najlože širi s pomočjo železnic. Ravno tako je tudi z industrijalnimi izdelki. Potom železnic je mogoče, da se izdelke ene dežele prevažajo v druge sosedne dežele, kjer se ni kulture. Na ta način pridobivajo dežele in narodi za odjemalce. Tako n. pr. izvažata avstrijska industrija svoje izdelke na sosedni Balkan. Če bi imela država ugodnih trgovinskih pogodb z balkanskimi državami, potem bi imela tudi avstrijska industrija za celo vrsto let naprej zagotovljen odjem svojih izdelkov. To bi pomenilo za avstrijsko delavstvo zagotovljen zaslužek. Iz tega je toraj razvidno, da vsaka država stremi, za tem, da razširi, kolikor le more, svoje železniško omrežje, potem železnic najbolj razvija svojo industrijo in skupno kulturo. Država bi pa morala poleg tega, da širi svoje železniško omrežje, misliti tudi na vslužbenec te svojih železnic; plačevati bi jih morala primerno in tudi skrbeti za njih bodočnost. Ravno tako velika podjetja, kakor so železnice, rabijo vrlih in previdnih ljudi. Ti so pa vzlic vsej previdnosti v vedni nevarnosti, da zgube svoje življenje ali pa svoje zdrave ude. Državna železnica je vnebovpijočo krivico deloma popravila, zato se pa še privatne železnice nemotljeno igrajo s človeškim življenjem. Glavna stvar je, da dividende južne železnice od leta do leta naraščajo, če se to doseže tudi s prenapornim delom vslužbencev, vsled česar propadajo in zgodaj se staré, ali pa, če so v nevarnosti kosti potnikov, ki vporabljajo proge južne železnice, za vse to se akcijonarji ne brigajo. Le malo popravil, kolikor mogoče malo nastavljecev, kar najmanj ljudi v njihovi službi, to so brezobzirne zahteve južno-železniškega upravnega sveta, akoravno promet od meseca do meseca narašča. Plače uslužbencev že davno ne odgovarjajo faktičnim potrebam. Če se prigodi kaka nesreča, potem ni temu nikoli vzrok uprava, vedno le posamezne osebe bodisi strojevodja, vlakovodja itd., in v največ slučajih — železniški čuvaj.

O takih prilikah slišimo tudi redno, v 18 do 36 urni nepretrgani službi, pokvarjenih prembah itd. Le malokedaj se čuje tudi o žalostnih stanovanjskih in življenskih razmerah teh belih suznjev.

In ravno ta je, kar potovalec vedno lahko opazuje. Brezskrbno se uda usodi vlaku, ter gleda skozi okno opazujoč vsakih par minut male hišice, ki so v enakih delih raztresene ob progi. Ob njih pa stoji starejši možak, v roki držeč rdeč praporček. Včasih vidi na tem mestu tudi žensko, opravljajočo to službo. Južna železnica je namreč že toliko napredna, da pripušča k čuvajski službi tudi ženske. Tako bi si namreč mogel kdo misliti. Temu pa seveda ni tako. Južna železnica pripušča ženski k službi le radi tega, ker so ceneje kakor njih moški tovariši in uprava nima nikakoršnih skrbi za njih starost. Čuvaji, ki so skoro trideset let provizorični, dobe po preteku te dobe brilantno plačo 900 kron na leto. S tem se jih sprejme v stalno maščevanje. Da ne pozabimo — dobe tudi še stanarino, in sicer celih 72 kron na leto; od tega se jim pa otegne 36 kron, ker stanujejo v ličnih čuvajskih hišicah. Oglejmo si nekoliko bliže tako stanovanje, za katero si južna železnica otegne polovico stanarine. (Konec prihodnjic.)

Javno vprašanje

tržaškemu ravnateljstvu državnih železnic.

Kurjači kurilnice v Ljubljani so vzlic naporni službi siljeni, tako lokomotive sami prati, kakor tudi mehanizem sami čistiti. Zato potrebni čas ni v službenem redu (turnusu). Ker je to delo v vseh drugih kurilnicah odpravljeno, si dovoljujejo vprašanje: Kdaj se odpravi to tiranstvo tudi v Ljubljani?

Organizirani kurjači.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja

Dne 13. decembra 1909 se je vršili v Gorici železničarski shod tamošnje krajevne skupine II. na katerem sta poročala sodruga Flaschberger in Kocijančič o izidu deputacije pri c. kr. železniškem ministerstvu.

Sodr. Etbin Kristan iz Ljubljane je v izvrstnem govoru orisal položaj in opominjal zborovalce k vstrajnosti in delovanju v napredek organizacije.

Enoglasno se je sprejel sledeči predlog:

»V prostorih gostilne »Alla nuova Stazione« zbrani uslužbenci vstrajajo prejkoslej pri svojih, v spomenici izraženih željah in zahtevah. V svrhu obravnavanja z ravnateljstvom c. kr. drž. žel. v Trstu, zahtevajo vslužbenci, da se takoj skličeeta personalna komisija in delavski odbor.

Glede zidanja personalnih hiš sta izvoljena sodr. Flaschberger in Kocijančič da izposlujeta pri tržaškem ravnateljstvu gradbo hiš v Solkanu in pa vpogled v tozadevne načrte.

V ostalih točkah pa se strinjajo vsi go-riški vslužbenci s zahtevami tržaškega in jeseniškega osobja.

Dne 15. decembra 1909 se je vršil v Ptuj dobro obiskan železničarski shod. Sodr. Kopač iz Trsta je poročal o provizijskem skladu južne železnice v slovenskem in nemškem jeziku.

Na ta shod je prišel tudi znani nemški razgrajatelj Repetočnik od »Reichsbunda«. Kakor je že navada, da najdejo Kroyevi bratci le v vinu pogum, tako tudi Repetočnik ni delal izjeme. Vendar ni ničesar škodilo temu hajlo-bratcu se slovenskim imenom, da je prišel k nam se malo poučit o resnem delovanju.

Pri drugi točki dnevnega reda je sodr. Kopač točno pojasnil razna vprašanja. Sodr. Illerschitz je v zaključju besedi povdarjal potrebo in vspehe organizacije.

Zadovoljni so se razšli zborovalci ob 12. uri po noči.

Protestni shod ljubljanskega strojnega osobja.

Ljubljanski sodrugi strojnih oddelkov obeh železnic so sklicali dne 16. decembra javen shod strojevodij in kurjačev, ki je imel izraziti ogorčenje prizadetega osobja radi novo vpeljane časovne odškodnine. Shod je bil prav dobro obiskan in ga je po nalogu sklicateljev otvoril sodr. Petrič (drž. žel.) Po kratkih uvodnih besedah so bila voljena v predsedstvo sodr. Škorpik (drž. žel.) za predsednika in sodr. Klun (juž. žel.) za zapisnikarja.

Predsednik je na to pozdravil se enkrat zborovalce, naznanil dnevni red — novo uvedeni postranski zaslužki strojevnega osobja in stališče osobja napram njim — in je podal besedo sodr. Petriču.

Ta je na kratko pojasnil glavne vzroke, sklicanja shoda, spomnil se dolgotrajnega pota, koncem katerega se je upeljala takozvana časovna odškodnina in izvajal približno tako le: Boj, ki smo ga bili za povišanje postranskih zaslužkov ni nov, temveč leta in leta je bila ta zahteva jedna naših najglavnejših. Že v devetdesetih letih se je pisalo in razpravljalo o stvari in sicer tako temeljito da je že prvi kongres avstrijskih

strojevodij leta 1898 v Pragi o stvari sklepal. Sklepi so pa ostali le na papirju, ker strojevno osebje ni poznalo sredstev, potem katerih bi se bili sklepi tudi izvršili.

Leta 1902 je bila stvar zopet na dnevnem redu kongresa strojevodij v Brnu in pozneje leta 1904 tudi na Dunaju. Vse zaman! Merodajni faktorji so predobro poznali separatistično stališče strojevodij, njih neslogo in samoto v koncertu železničarjev in smejali so se njihovim opravičenim zahtevam. Še-le leta 1905 se je situacija nekoliko spremenila, ker je splošno železničarsko gibanje odprlo oči tudi strojevodjem. Posledice niso izostale. Pri razpravah med upravami in uslužbenci se je rešilo tudi vprašanje povišanja postranskih zaslužkov in toraj vprašanje, za katero so se borili strojevodje celo desetletje. Seveda je od časa razprav pa do uresničenja zahteve, zopet pretekla doba dolgih treh let, to pa le zato, ker so vslužbenci precej po gibanju leto 1905 zopet zaspali in se upravam ni mudilo svesti danih obljub. Po ponovnem pritisku in zažuganju pasivnega odpora se je še-le ministerstvo odločilo napraviti korak naprej in je uvedlo provizorično 30% doklado k kilometrinu, izjavilo pa ob enem, da ta doklada ne ostane. Povabilo je tudi prizadete kroge, da stavijo primernih predlogov. To se je zgodilo. Strojevodje in kurjači so se zbrali letošnje pomlad na skupno posvetovanje na Dunaju in prišli so po temeljiti debati do zaključka. Da stavijo ministerstvu predlog, naj vpelje poleg že obstoječe kilometrine, tudi še časovno odškodnino in sicer z 8 vinarji od ure za strojevodjo. Merodajni faktorji ministerstva so predlogu pritrdili in pričakovati je bilo, da se stvar v najkrajšem času, povoljno reši.

Ministerstvo je izdalo, tudi pod štev. 38108 z dne 15. oktobra, odlok, in kdor razume nemški, je bil takoj na jasnem, da na novo uvedena časovna odškodnina pristaja za vse službene ure.

Odlok se je pa pozneje drugače tolmačil in ravnateljstvo tržaške direkcije je pod št. 23038/IV. izdalo dne 22. XI. pojasnilni odlok, v katerem odreka pravico do časovne odškodnine onim uslužbencem, ki opravljajo službo v domači postaji.

Da je ta odlok krivičen in v popolnem protislovju z ministerskim odlokom, je nam vsem jasno. To nam je pa zopet dokaz, da se hoče vslužbenec provocirati. Temu početju je treba napraviti konec. Treba bo pa napraviti konec tudi spanju ljubljanskega strojnega osebja, ker je le to vzrok, da si razni krogi dovoljuje vsakovrstne provokacije in neslanosti.

Nato podeli predsednik besedo iz Beljaka došlemu gostu, članu personalne komisije južne železnice, strojevodji Franu Ružički. Le-ta, — živahno pozdravljen — povdarja, da ni prišel na shod kot poročevalc, temveč, da se je nadejal slišati in se poučiti od državnih železničarjev, kakošnjega mnenja da so.

Obžaloval je, da ni prisoten član tržaške personalne komisije, državne železnice, sodr. Štöhrler, ki bi bil zanetil gotovo živahno debato, dočim bo ista mej navzočimi enostavnejša in mirnejša. Prešel je na to k zgodovini razvoja strojnega osebja. Narisal je v živih slikah položaj današnjega strojevodje in njegove družine. Dokazoval je na podlagi konkretnih podatkov, da je gmotni položaj strojnega osebja južne železnice v vsakem oziru ugodnejši, nego je položaj državno-železniških tovarišev in da vzlic temu prvi ne morejo izjahati s svojimi dohodki, in beda med njimi narašča od dne do dne. (Navzoči mu pritrujejo). Poleg boljšega gmotnega stanja južnih železničarjev je pa tudi proletarska zavest pri njih veliko bolj razvita, nego na državni železnici. Zato nam je dejstvo, da je 90% strojnega osebja v organizaciji. Le s pomočjo organizacije je bilo leta 1907 južnim železničarjem mogoče, priboriti si lepih uspehov. Govornik obžaluje edino to, da so se južni železničarji zavzeli napram svoji upravi, ne staviti no-

vih zahtev, dokler tudi državni železničarji ne pridobijo tega, kar imajo že južni železničarji. Seveda je nasprotno uprava zavezala, da sama uvede poboljšanja v tem trenutku, ko stori isto tudi državna železnica za svoje uslužbence.

Kakor pa stvari danes stoje, menda južni železničarji ne bodo nikoli več ničesar dobili, ker državni železničarji deloma spé, deloma se pa za svoj obstanek premalo brigajo. Saj je vendar ravno na državnih železnicah organizacija jako šibka, da ravno tukaj manjka predpogojev za ugodno rešitev zahtev. Mi smo se zavezali izključno le zaradi solidaritete, ki veže vse avstrijske železnice; ali kakor kažejo znamenja je bila ta žrtev brezvspešna in treba bo razmišljati, če bi za nas ne bilo bolje, da lastno upravo sami rešimo. Ravno pred par dnevi smo imeli razprave s strojnimi ravnateljem, glede časovne odškodnine in glede ureditve premij na premož. Ravnatelj je pripoznal, da so naše zahteve popolnoma opravičene in tudi izvedljive. Dokazali smo mu na podlagi ministerskega odloka, da časovna odškodnina pristaja tudi za službo v domači postaji in pripoznal je celo, da je prav taka misel imenovanega odloka. Kjer se pa odlok v vsakem oddelku ministerstva in v vsakem ravnateljstvu drugače tolmači, je nemogoče, da bi jo mi tolmačili ugodnejši nego oni, ki so jo izdali. Tudi glede premij na premož je pripoznal, da bi se prav lahko uredile potem pavšala in pokazal nam je tozadevne proračune. Toda, dejal je, ker državna železnica tega ne uvede, potem menda tudi od nas ne smete zahtevati, da bi ravno mi bili vedno »Versuchskanninchen«. Sodrug in tovariši, iz tega lahko razvidite, da ste nam ravno vi na potu, da nam ni mogoče izboljšati svojega položaja vzlic dobre organizacije, ki jo imamo.

Naravnost neumevno mi je pa nastopanje vašega zastopnika v osrednji personalni komisiji, sodr. Preissa. Ta vaš zaupnik se je trudil, da dokaže potrebo časovne odškodnine na podlagi napornega dela. Njegove podlage so vaši zastopniki soglasno odobrili, vzlic temu, da sva jaz in moj tovariš sodr. Beer, pokazovala, da so vaše zahteve preskromne in da nam škodujejo, ker imamo že danes več, nego vi, vsteviti to novo pridobitev. In sedaj čujte in strmite! Dne 18. oktobra je ministerstvo obelodanilo svoj odlok in dne 1. novembra prihaja članek v »Locomotivführer-ju«, ki naravno zanika pravico do časovne odškodnine za službo v domači postaji. V takih razmerah človek res ne ve, kje mu glava stoji. Če toraj glasilu strojevodij bije svojega zaupnika po zobeh, potem se ne smemo čuditi, da so se uprave hitro polastile argumentov, obelodanih v »Locomotivführer-ju« in izdale dopolnilni odlok, ki se seveda popolnoma strinja s člankom v listu. Da vam s tem ni bilo ustrezno, dokazuje današnji shod in tudi mi pričakujemo, da v tej kočljivi zadevi še ni izgovorjena zadnja beseda. V vašem lastnem, kakor v interesu vsega strojevnega osebja apeliram na vas in vas resno pozivljam, da odložite dosedanje brezbriznost, se vzbudite k resnemu delu za pripadajočo kategorijo. Znamenja že se pokazujejo, iz katerih se da posneti, da gremo nasproti resnim časom. Gorje nam, če nas ti časi dohite nepripravljenih.

Konečno je sodr. Ružička dodal še nekaj poučnih prilik in izvajanju je sledilo burno odobravanje. Za njim je dobil besedo sodr. Kopač, železniški tajnik, ki je v slovenskem jeziku obrazložil položaj, v katerem se nahajamo vsled različnega umevanja odloka železniškega ministerstva. Na podlagi fiktivnih dogodiljajev je dokazal, da so prav železničarji sami kovači svoje sreče in če je produkt njih dela slab so v prvi vrsti sami temu vzrok. Spominjal se je onih časov, ko se je organizacija šele začela razvijati; spomnil se tedanjega težavnega poslovanja in nevarnosti, ki so posameznikom pretile. Kako je vendar danes vse drugače:

Uslužbenci imajo priliko, brez bojazni in brez žrtev, iskati potov do boljšega obstanka; njih želje se vpoštevajo in lahko je pridobiti marsikaj v gmotnem in službenem oziru, — če so solidarni. Seveda te prepotrebne solidarnosti ni povsodi in zaradi tega tudi vspehi zahtev niso povsodi povoljni. Najdrastnejše to kažejo tržaške razmere. Dokler so bili v Trstu železničarji edini, so bili nastopi zanje kaj lahki, v trenutku pa, ko so se počeli pojavljati razni Mandič-i, Jaklič-i itd., se je situacija precej premenila in posledice čutijo železničarji sami najbolj. Nadejamo se sicer, da se tudi zaslepljenec oči odpró in da zapode lažiapostelje kar najdalje od sebe. Konečno je tudi pozval ljubljanske železničarje, ki imajo sicer po številu prav lepo razviti organizacijo, da skušajo to številno moč tudi v praksi izrabiti. Klečeplastvo in hinauščina ne koristi nikomur, tudi posamezniku ne trajno, škoduje pa skupnosti. Če vsak stori svojo dolžnost, potem je pogled v bodočnost brezskrben. Zborovalci se mu ves čas njegovega govora pritrdjevali, dokaz, da jim je govoril iz srca. Za njim je povzel besedo še enkrat sodr. Petrič in predlagal sledečo resolucijo:

Dne 16. decembra, v Spodnji Šiški, na javnem shodu zbrani ljubljanski strojevodje in kurjači, protestirajo s svojo odločnostjo proti enostranski izvedbi leta 1905 zagotovljenih izboljšanj postranskih zaslužkov.

Izjavljajo, da je izločitev osebja v službi na domači postaji, od časovne odškodnine krivična, tembolj, ker je bila ta popolnoma jasno in izrecno zajamčena v ministerskem odloku od 15. oktobra 1909.

Shod izjavlja, da je vpeljava časovne odškodnine, osebju sploh škodljiva in za isto poniževalna ter zahteva slej ko prej, da se postranski zaslužki popolnoma odpravijo in nadomesté s stalnimi paršali, ki se morajo všteti v provizijo.

Shod zahteva nadalje, da osreduje vodstvo Sploš. pravov. in strokovnega aritvenega društva za Avstrijo, predloži to resolucijo, skupno s protesti drugih postaj, železniškemu ministerstvu.

Konečno shod še izjavlja, da se strinja s mnenjem, da se bodo vse zahteve osebja izredle le tedaj, če bo isto spoznalo vrednost in korist organizacije.

Ta resolucija je bila enoglasno sprejeta, na kar je predsednik sodr. Škorpik z jednatimi besedami zaključil shod ob 11. uri zvečer.

Dne 19. decembra 1909 se je vršil železničarski shod krajevne skupine **Opčina**.

Sodr. Skobl je poročal o pravilih provizijskega sklada južne železnice in je govoril o vedno naraščajoči draginji živil in nje provzročiteljih.

K besedi se je oglasil še sodr. Rauner in požival navzoče k vstrajnemu organizatoričnemu delovanju.

Dne 21. decembra 1909 se je vršil v Trstu, v delarskem domu dobro obiskan shod državnih železničarjev, s dnevnim redom:

1. Poročilo izvoljene deputacije.

2. Raznolerošti.

Na tem shodu sta bili zastopani krajevni skupini Gorica II in Jesenice po svojih delegatih.

Sodr. Zink poroča o sprejemu deputacije pri železniškem ministerstvu in pore da ni veliko dosegla.

Glede zvišanja stanarinske doklade se je izjavilo ministerstvo, da samo za Trst ne more ničesar storiti, da se pa bode pri splošni regulaciji stanarinskih doklad ista zvišala tudi za Trst.

Glede zahtev delavcev je izreklo ministerstvo, da so delavci v Trstu izmed vseh železniških delavcev najboljše plačani.

Konečno je izjavilo ministerstvo, da bode na spomenice še odgovorilo.

Sodr. Konič poroča, da je na izjavo ministerstva, češ da so delavci v Trstu naj-

bolje plačani, odgovoril, da imajo delarci v Trstu tudi mnogo večje stroške nego drugod. Nato se je pritožil radi razdelitve treh milijonov kron med delarce.

V okrožju tržaškega državno-železniskega ravnateljstva je dobilo 207 starejših delavcev po 10 vinarjev na dan. V Trstu dobi le 30 delavcev nekaj; delarci v prosti luki so izključeni.

Omenjeno zboljšanje znaša v tržaškem ravnateljstvu 20 kron 70 vin. na dan.

Na to je prešel sodr. Kopač dana poročila v slovenščino. Nadalje je točno orisal sedanji položaj, vsled katerega ne trpijo le železničarji temveč vsi državni nastavljenici. Opozarjal pa je posebno nato, da sedanji čas ni pripravljen za odpor.

Narajal je tudi vzroke vedno večje draginje in omenjal obstrukcijo agrarcev v državnem zboru. Agrarske spletke in nacionalni šovinizem ne pripustijo da bi zbornica delovala v prid ljudstva.

Konečno opominja navzoče, da sklepajo v prid železničarjem, in da naj dobro premislijo, kaj bodo sklenili.

Govorilo je še več sodrugov, med njimi tudi sodr. Vogel, zastopnik krajevne skupine Gorica II, ki je izjavil, da se goriški sodrugi strinjajo z današnjimi sklepi tržaških sodrugov.

Sodrugi Kopač prečita sledečo resolucijo, ki se je soglasno sprejela:

Resolucija:

Dne 21. decembra 1909 v delavskem domu, v Trstu, zbrani tržaški državni železniški uslužbenci, kakor tudi po delegaciji zastopani uslužbenci državne železnice v Gorici in na Jesenicah sklenejo z ozirom na poročila izvoljenih delegatov, iz katerega je razvidno, da je c. kr. železniško ministerstvo odklonilo opravljene zahteve tržaškega, goriškega in jeseniškega osebja, ne da se jih je natančneje uvaževalo, takoj storiti potrebne korake, da se v pripravnem trenutku s pomočjo organizacije realizirajo, c. kr. železniškemu ministerstvu predložene in od istega odklonjene zahteve.

Centralo splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva se pozicija, naj ona takoj stori potrebno, da se po možnosti še v zadnjem trenutku zabrani boj.

Konečno zborovalci izjavljajo, da je častna dolžnost vsakega železničarja, biti član železničarske organizacije.

Današnji shod nalaga centralni personálni komisijski in zastopniku železničarskega tajništva v Trstu, da to resolucijo predložijo na kompetentnem mestu.

Trst, dne 21. decembra 1909.

Nato omenja sodr. Kopač, da g. ravnatelj Galamboš pri ministerstvu situacije najbrž ni tako orisal, kakoršna je v resnici. Dokler se ne ugotovi zahtevam železničarjev, ne bo miru.

Ne zadostuje pa, le glasovati za resolucijo, temveč treba je, da vsak izvrši svojo dolžnost.

Sodr. Stöhler omenja, da je treba tudi agrarcev in raznim drugim podraževalcem živil pokazati zobe, da ne bodo več tako predrzno poširali, kar si delavstvo pridobi.

Ker je bil dnevi red izčrpan, je predsednik zaključil ta rezezanimiv shod.

Vršil se je, 29. dec. shod kr. skupine Trst I, z dnevnim redom: 1. Stališče ki ga zavzemajo delavci juž. železnice napram pravilom provizijskega sklada.

2. Poročilo o podani demisiji delavskega odbornika Fran Jernejčiča.

3. Raznoterosti.

Shodu ki je bil dobro obiskan, je predsedoval sodr. Bahun.

Po kratkem nagovoru je podal besedo sodr. Kopaču, ki je orisal vso trnjevo pot, tega tako zaželjenega zavoda.

Z vstanovo provizijskega sklada, se je vresničila ena najvažnejših zahtev delavstva. Nekdajna običajna miloščina za stare južno-železniške delavce, in katera se je delila svojevoli po milosti predstojnikov, se je morala spremeniti po pritisku organizacije, v nekaj določenega. Če »norme« tudi niso

bile višek socijalnega dela mcdrijanov juž. železnice, je v istih vendar le določena svota ki pripada staremu delavcu ob njegovi delavni nezmožnosti.

Leta 1907 se je moralo tudi vdovam onih delavcev, ki so bili najmanj 15 let pri železnici, dovoliti vpokojnine, pričenši z 1. julijem 1908.

Če preresetamo posamezne točke pravil prov. sklada, moramo konstatirati, da je veliko število dobrih določb v njih. Ker pa v Avstriji sploh ne more biti nič popolnega, so tudi slabe določbe o pravilih. Ena najboljših ugodnosti je ta, da se sprejme delavca do 55. leta starosti, če je 3 leta uposlen pri železnici, in da se uračuna polovična doba v prov. sklad brez, da plača zato, kako posebno odškodnino. Pa tudi prispevek 4% ni previsok, če pomislimo, da plačajo definitivni mnogo višjo svoto, in še vrhu tega, ob priliki pomikanja 50% od svote za katero so bili pomaknjeni. V štev. 23. »Železničarja« so stavljeni predlogi, v svrhu zboljšanja pravil. Sodruga Tomschik in Weigl sta gosp. ravnatelju naznanila sklepe Beljaške konference ter odločno zahtevala odpravo nedostatkostij v pravilih.

Ravnatelj je obljubil izločitev § 20, skaterim pade tudi § 13 pravil; pa tudi uplaševalna doba se razširi od 24 na 60 obrokov.

Naloga delavskega odbora bode, da na prvi seji takoj stavi premenjevalne predloge, železničarji pa se bodo morali tesneje kot dosedaj, okleniti svoje stanovske organizacije.

Nato so še sodrugi Bahun, Kline, Sagmeister, Feri posegli v debato, nakar se je vzelo poročilo na znanje.

Pri drugi točki dnevnega reda, je shod sprejel enoglasno na znanje, sodr. Jernejčičevo demisijo.

Ko so se še razne interne zadeve kr. skupine rešile, je sodrug Bahun zaključil shod.

Razne stvari.

Trst, prosta luka c. kr. drž. železnice. — Navadno se povsod razdeljujejo službene obleke meseca aprila in oktobra vsakega leta. Le pri tržaškem ravnateljstvu vlada nered v tem oziru. Nekateri uslužbenci morajo po pet mesecev čakati, predno jo dobijo.

Čeravno nimajo uslužbenci južne železnice večjih ugodnosti nego državni železničarji, imajo pa vendar le eno, in to je, da pravočasno dobivajo službene obleke. Novostavljenci državne železnice pa morajo čakati na to po 4 do 6 mesecev.

To dejstvo pa ni le slučajnost, temveč je na dnevnem redu. Ker je že zima tu, zahtevajo prizadeti uslužbenci, da se čim prej ugodi njihovi opravičeni zahtevi. Sklicujejo se pri tem na § 30. službenega reda in prosijo c. kr. železniško ministerstvo, da odpravi to nedostatkost.

Prizadeti uslužbenci.

Pazite na žepe! Katoliški župni urad v Altstetten-Curihu je začel beračiti na nov način. Razpošilja namreč iz Würzburga (ker od tam pride ceneje) na tisoče beraških pisem, katerim prilaga nekaj slabih, neokusno izvedenih razglednic. Za te pa je poslati 1 krono 20 v. omenjemu župnemu uradu. Gospodje so namreč naredili dolgove, za katere je treba nabrati še 30.000 frankov. Za iste, ki pošljejo 1 krono 20 v. se bo v misijonski cerkvi molilo vsako nedeljo in enkrat na mesec se bo za nje maševalo. Vkljub tem lepim obljubam pa priporočamo železničarjem, naj vrnejo beraška pisma ali pa jih vržejo v koš, ker jih nikdo ne more prisiliti, da plačajo.

Izpred sodišča. Pri čuvajnici 123 blizu postaje Gummern je stal dne 8. junija čuvaj Ernest Ruderstorfer ob tiru, ko je mimo vozil ponočni vlak, št. 481. Med tem pa pridrdra po industrijalnem tiru iz apnenske tovarne barona Gersheima prazen voz, katerega čuvaj radi tmine ni mogel opaziti. Voz

je povozil čuvaja in ga težko poškodoval. Vsled te poškodbe je Ruderstorfer umrl 29. junija.

Tovarniški mojster Peter Molzbichler je proti predpisu povzročil, da je voz zdrčal iz tovarne.

Zagovarjati se je moral pri sodišču radi prestopka varnosti življenja in je bil obsojen na šest tednov težke ječe, poostrene s posamnim zaporom vsake štirinajst dni.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh — moji kristjani vsak dan v cerkvah in doma. Toda bog je prepustil največ vpliva na dobavljanje vsakdanjega kruha ljudem samim in zato ni najvažnejše, kaj molijo, ampak kaj počenjajo. Prav tisti ki največ molijo ali pa se vsaj tako delajo, povzročajo s svojo politiko največ, da ne pride ljudstvo do kruha. Njihova politika je pomagala vladi, da ji ni bilo treba sklepati trgovinskih pogodb z balkanskimi državami; njihova politika ji je dala izgovor, da »ni mogla« odpraviti carine na žito. In vsled tega je danes kruh v Avstriji tako drag, kakor skoraj nikjer na svetu ne. Nekoliko številka poda za to žalostno resnico najjasnejše dokaze. V današnjih dneh velja cent (50 kilogramov) pšenice v Odesi na Ruskem 19 kron 33 vin.; v Liverpoolu na Angleškem 20 K 81 vin.; v Parizu na Francoskem 22 K 8 vin.; v Budimpešti na Ogrskem 29 krona 70 vin., na Dunaju v Avstriji pa 31 K 20 vin. V Avstriji je toraj cent pšenice za deset kron nad svetovno tržno ceno. Razlika med avstrijskimi in zunanjimi cenami seveda samaposebi ni nova; svoj razlog ima v visoki žitni carini, ki jo imamo v Avstriji, dočim jo na Angleškem in na ruskem sploh nimajo. Toda tako velika ni bila razlika v prejšnjih časih. Tudi to dokazuje številke. Leta 1904 je bila cena pšenice za 1000 kilogramov v Londonu 149 K 20 vin., v Avstriji pa 191 K 50 v., razlika torej 42 K 30 vin.; leta 1905 v Londonu 171 K, v Avstriji 199 K 50 vin., razlika 28 K 50 vin.; leta 1906 v Londonu 165 kron 10 vin., v Avstriji 184 kron 90 vin., razlika 19 K 80 vin.; leta 1907 v Londonu 160 K 20 vin., v Avstriji 207 K, razlika 46 kron 80 vin.; leta 1908 v Londonu 177 K 20 vin., v Avstriji 275 K 30 v., razlika 78 K 10 vin.; letos v Londonu 229 K 20 vin., v Avstriji 327 K 30 vin.; razlika torej 98 K 10 vin. Izstradalni učinek carine je jasen. Do leta 1906 je še veljal stari tarif; tega leta je bila razlika med angleško in avstrijsko ceno še 19 kron 80 vin.; leta 1907 je obveljal novi tarif in naenkrat je bila razlika 46 kron 80 vin. Od tega časa pa raste in raste in sedanja cena je naravnost nezaslišana. Iz navedenih številk je razvidno, da se je cena pač tudi na svetovnem trgu podražila; toda kaj je tisto naraščanje v primeri z avstrijskim? Za 80 kron imamo utemeljitev v cenah svetovnega trga; ostane pa še vedno 55 kron, ki gredo izključno na račun avstrijske carinske agrarno-klerikalne politike. Saj iznaša sama carina na žito v Avstriji 63 do 74 K. Tako jemljejo siromašnemu ljudstvu kruh izpred ust; ampak usta molijo: Daj nam danes naš vsakdanji kruh...

Vršijo se sledeči shodi

Dne 5. januarja 1910 ob 8. uri zvečer se vrši v **Trstu** v delavskem domu **javen železničarski shod** z dnevnim redom:

Podraževalci živil in zavzemanje stališča železničarjev napram temu.

Železničarji! vdeležite se mnogo-gostevalno tega shoda. Nikdo naj ne manjka.

Dne 15. januarja 1910 ob 9. uri predpoldne se vrši v **Ljubljani** v gostilni pri Petriču konferenca vseh pred-

sednikov in njih namestnikov krajevnih skupin splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva pripadajočih tržaškemu tajništvu z dnevnim redom:

1. Razmerje krajevnih skupin napram centrali in tajništvu.
2. Raznoterosti.

Dne 8. t. m. se vrši v Nabrežini občni zbor tamošnje krajevne skupine z dnevnim redom:

1. Poročila: a) predsednika; b) blagajnika; c) kontrole.
 2. Volitev novega odbora.
 3. Poročilo o novih koncesijah glede provizijskega sklada južne železnice.
 4. Predlogi in vprašanja.
- Začetek ob 6. uri zvečer.

V a b i l o

na

Železničarski ples

ki bo

v soboto, dne 15. januarja 1910
v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani

== Začetek ob 8. uri zvečer ==
== Vstopnina 1 K 20 vin. ==

Sodeljuje iz posebne prijaznosti orkester „Slovenske filharmonije“

===== Toaleta promenadna =====

Železničarji, posebno oni izven Ljubljane, so uljudno vabljeni na skupno zabavo, ker imajo le redko kedaj priliko, se v ožjem krogu svojih tovarišev, neprislino zabavljati.

Veselični odbor.

Pozor sodrugim!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči

„Rdeči Prapor“

ki izhaja v LJUBLJANI trikrat na teden in velja za:

Celo leto 14 K — —
Pol leta 7 K — —
Četrto leta 3 K 50 vln.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „Rdeči Prapor“.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste kakor: **Železničar** in **Rdeči Prapor**.

Vsem svojim gostom, prijateljem in sodrugom vošči

veselo novo leto

Marija Petrič,

restavracija „International“.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Dragotin Priora v Kopru.

Otvoritveno naznanilo

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem otvoril novo

špecijsko in delikatezno

== trgovino ==

Na Friškovec — Prisojne ulice št. 3

Trudil se bodem cenjenim odjemalcem vedno z najboljšim blagom, ter nizkimi cenami točno postreči. Strankam se pošilja na zahtevo, blago domu

ZA MNOGOBROJNO OBISK SE ULJUDNO PRIPOROČA

Hinke Privšek,

trgovalka na Friškovec
Prisojne ulice št. 3.

Opozarjam tudi na „prvo higijenično pekarno“ katera vsem zdravstvenim predpisom natančno odgovarja. Pekarna je spremljena s električnim obratom. ☺ Sprejema se tudi kruh od strank v peko. ☺

Prva higijenična pekarna
na Friškovec. ☺ Prisojne ulice št. 3

PRIPOROČILO

Sodrugom, ki prihajajo v Ljubljano se priporoča

Restavracija „INTERNATIONAL“

ob Resljevi cesti št. 22

v neposredni bližini južnega kolodvora

Vedno sveže pivo, dobra dolensjska vina.
kakor tudi gorka in mrzla kuhinja

Na razpolago je lep senčnat vrt s kegljiščem in vsi slovenski ter nemški in italijanski delavski listi.

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič
restavratorka

„Tajnosti španske inkvizicije“

Delavska tiskovna družba v Ljubljani izdaja znamenito delo pisatelja Fereala „Tajnosti španske inkvizicije“, na katero opozarjamo sodruge železničarje.

Žepni koledar

za delavce sploh in —
— promeine uslužbence
za navadno leto 1910.

Cena v platno vezanemu izvodu je 80 vin. po pošti 10 vin. več.

Pri naročilih na posamezne izvode se priporoča, da se pošilja denar naprej drugače se izvrši naročilo po povzetju

☛ Naročila in denar je poslati ☛

Upravi „Rdečega Prapora“

— v LJUBLJANI —

Produktivna zadruga

ljubljskih mizarjev

vpisana zadruga z omejeno zavezo

☐ Glince 221 pri Ljubljani ☐

priporoča se sl. občinstvu za izvršitev vsakovrstnih v to stroko spadajočih del, n. pr. pohištva v vseh slogih iz trdega in mehkega lesa, kompletne oprave za hotele, vile, kavarne, gostilne, pisarne, prodajalnice, zasebna stanovanja i. t. d.

Prevzema in izvršuje vsa stavbena dela in jamstvo za solidno in trpežno delo.

Daje tudi proti plačilu

— v mesečnih obrokih

Točna postrežba. — Nizke cene.

Proračuni in načrti poštnine prosti.

Železničarski koledar

(Eisenbahner-kalendar)

== za leto 1910 ==

je opet izšel v založbi

strokovnega lista „Eisenbahner“,
Dunaj V. Zentagasse 5.

Med raznimi strokovnimi in žepnimi koledarji zavzema ta letopis prvo mesto, ker daje v raznih področnih člankih pojasnila o najvažnejših vprašanjih službenega in delavskega razmerja pri avstrijskih železnicah. S tem udovoljuje praktičnim potrebam železničarjev. Posebno letos zamoremo njegovo vsebino kot jako raznovrstno in obilno imenovati, katera more dobro služiti železničarjem v mnogih ozirih.

Vkljub okusnemu opremljenju zunanostin je cena le 1 krono za izvod.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljen. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —